« بوزانتيون »
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه وادارەخانەسى باب عالى جادەسندە ٣٨ نمرولى دائرۂ مخصوصەدەدر

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճտ. վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2։ —Արտասահմանի 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բուսթ Լոքալէ։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ.
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 288 — Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1897 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 8/20 — 24 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1315. — 8 ԹԸՇՐԻՆԸ ԷՎՎԷԼ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 288

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի
1897–1898

Ամսոյս վերջը կ'աւարտէ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ անդրանիկ Տարեշրջանը։— ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ իր Բ. Տարեշրջանի մէջ պիտի հրատարակուի միեւնոյն հիմնագրով, բայց աւելի ընդարձակ պարունակութեամբ, (Դրական ճիւղին մէջ մանաւանդ,) երբ սկսի տպուիլ իր սեփական արագատիպ մեքենայով։ — ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ իր ամէն թիւով կ'պարունակէ Խմբագրականներ օրուան Ազգային, Քաղաքական եւ Ընկերական խնդիրներուն վրայ, եւ Յօդուածներ կարող աշխատակիցներէ, որք մասամբ վճարեալ են ։ — ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ մեծ կարեւորութիւն կուտայ Ազգային Գաւառական կեանքին, եւ ունի ամէնէն ճոխ եւ ամէնէն խնամուած բաժինը Թղթակցութեանց, եւ Գաւառային Քրոնիկներու։— ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ ընդարձակ տեղ մը կուտայ Գիտական ճիւղին, գլխաւոր պաշտօն սեպելով իրեն՝ նպաստել դրական, ճիշտ եւ արդիւնաբեր ծանօթութեանց պաշարին աւելնալուն Ազգին մէջ։ —ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ կուտայ Ազգային, Քաղաքական, Ներքին եւ Տնտեսական լուրերու ամէնէն ճոխ եւ ամէնէն նորք հաւաքածոն, նոյն օրուան Պաշտօնականներուն, Հեռագրերուն, Սեղանաւորական լուրերուն, եւ Սուրհանդակի ամենավերջին քաղուածներուն հետ Անգլիական, Գերմանական, Ռուսական եւ Իտալական օրաթերթերէն։— Իր Թերթօն Ֆրանսական վէպեր միայն չի պարունակեր։ Նոր նիւթեր ալ, ընդ որս ազգային կեանքէ վէպեր, լոյս պիտի տեսնեն հոն։—ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ բաժանորդաց պահեստի գումարը կ'գտնուի անձեռնմխելի վիճակի մէջ։— ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ անկախ թերթ է, որ ո՛չ մէկ խմբակէ, կուսակցութենէ, անձնականութենէ, կամ անձնաւորութենէ կախումն ունի։—ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ բաց ի կիրակէ ամէն օր, նաեւ տօնի օրերը, կ'հրատարակուի։— Թղթատարական պայուսակներն ամէն օր ճշտիւ կ'յանձնուին։—ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ չի հրատարակեր սուտ լուրեր, անբարոյական սիրավէպեր, եւն։—Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց մէջ ամէնէն շատ կարդացուած Հայաթերթն ըլլալով, ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ մեծագոյն յաջողութիւնը կ'ընծայէ Ծանուցումներու։—Բաժանորդագրութիւնք ԿԱՆԽԻԿ են։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ «ՎԵՂԱՐԱՒՈՐՆԵՐԷՆ ՄԷԿՈՒՆ»

Յեր. Շարգիէին Տրժ. աւուր թիւին մէջ «Վեղարաւորներէն մին» կ'պատասխանէ մեր ծանօթ քննադատութիւններուն։ Չպիտի վերլուծենք այս պատասխանը։ Հետաքրքիրներուն պիտի թողունք որ ձեռք անցընեն Շարգիէին այն թիւն, ու ինքնին դատեն ի մէջ բերուած առարկութիւններուն կամ գանգատներուն անտեղութիւնը։ Այս մասին մեր խիղճ այնքան հանգարտ է որ խնդիրն ընթերցողին ողջմտութեան յանձնելով կ'շատանանք։

Բայց իբրեւ մասնագիտական կէտ մը, հարցում մ'ունինք «Վեղարաւորներէն միոյն» ի մէջ բերած գըլխաւոր առարկութեան վրայ։ Եւ կ'սպասենք իր պատասխանին։

Կ'ըսէ այս մեծահմուտ Նախանձախնդիր եկեղեցական—

«Եկեղեցական ամէն հանդէս իր նուիրականութիւնն ունի, բայց ո՞վ ըսաւ Բիւզանդիոնի խմբագրապետին թէ՝ Ծայրագոյնութեան աստիճանը եկեղեցական մեծ հանդէս մ'է։ Ս. Երուսաղէմայ եւ Ս. Էջմիածնայ մէջ սովորական հանդէս մ'է այն, ուրիշ բան էր եթէ խնդիրը Եպիսկոպոսական կամ Կաթողիկոսական՝ Օծման կամ Մեռոնօրհնութեան վրայ ըլլար։

«Հոգելոյս Տ. Ներսէս Պատրիարք՝ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ Ծայրագոյնութեան աստիճան կուտար Պատր. Փոխանորդ Հօր եւ Այվազեան Տ. Յովսէփ վարդապետի։ Արքեպիսկոպոսներէ եւ Եպիսկոպոսներէ ո՛չ ոք ներկայ էր, կամ աւելի ճիշդը՝ մէկը չուզեց գիտնալ թէ ի՛նչ պատճառաւ ներկայ չէին գտնուեր։»

Ասկէ պակաս բառով կարելի՞ էր արգելք ասկէ աւելի սխալ գործել տրամաբանութեան։

Եթէ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնն ըստ ամենայնի կարեւոր եկեղեցական հանդէս մ'է, ինչպէս կ'ըլլայ որ ծայրագոյնութեան աստիճանի Մաշթոցական այն երկրապատում արարողութիւն կարեւորութենէ բոլորովին զուրկ հանդէս մ'ըլլայ։ Ո՞րք են ուրեմն կարեւորութեան սահմանը, չափը, քանակն ի մասին եկեղեցական արարողութեանց։

Եւ հանդէս մը որ վեհեռեւ Ս. Երուսաղէմայ եւ Ս. Էջմիածնի մէջ յաճախադէպ է, կ'հետեւի՞ որ Կ. Պոլսոյ մէջ ալ սովորական հանդէս մը նկատուի։ Ուրեմն, Երուսաղէմէ եւ Էջմիածնէ դուրս չե՞ն կրնար կատարուիլ հանդէսներ որք հայ բարեպաշտութեան համար սովորականէ աւելի հետաքրքրական ըլլան։

Եւ յետոյ, ո՞րք են այն «կարեւոր» եւ «արտասովոր» հանդէսներն ու արարողութիւններն որք արժանի ըլլան մեր վեղարաւորներն իրենց տեղէն շարժելու եւ Պոլսոյ եւ Վոսփորի ամէն կողմի եկեղեցիները պատցնելու.—Մեռելներն, յուղարկաւորութիւններն, հարսնիքներն եւ հոգեհանգստեան արարողութիւններն, այնպէս չէ՞։

Ասոնք ալ իրաւ Էջմիածնի կամ Երուսաղէմի մէջ այնքան սովորական հանդէսներ չեն։ Պոլսոյ եկեղեցիներու եւ Պոլսեցւոց եկեղեցականներու համար կ'երեւի թէ այդպիսի արարողութիւններ միայն կրնան կարեւոր եւ նուիրական ըլլալ, այսինքն՝ այն արարողութիւններն որոց համար վարդապետներն երկերկու մէճիտ եւ եպիսկոպոսները մէ՛կ մէկ կամ երկերկու ոսկի կրնան «աջահամբոյր» ընդունիլ։

Իսկ Ծայրագոյնութեան աստիճանի տուչութիւն վեց վարդապետի կամ 12 վարդապետի մէկէն՝ նշանակութենէ զուրկ բան մ'է, հասարակ ննջեցեալ մը անգամ չարժեր, Ազգին եւ Եկեղեցւոյն կեանքին մէջ հարսնիքի մը չափ իսկ կարեւորութիւն չունի, անո՛ր համար ո՛չ մէկ Սրբազան կ'հաճի ներկայ ըլլալ։

Եթէ խօսիլ չէր գիտեր, գոնէ լռե՞լ ալ չէր գիտեր այս անհամբեր «Վեղարաւորներէն մին», որ իր կրած տխրօրէն հակառակ, ա՛յնքան թեթեւութեամբ կ'խօսի Սրբազան նիւթի մը վրայ։

Աւելին կայ։—Մաշթոցէն կ'իմանանք թէ Ծայրագոյն Վարդապետի աստիճանը շատ կարեւոր պաշտօն եւ դասակարգութիւն մ'է Եկեղեցւոյ մէջ։ Նախինք Ծայրագոյն Վարդապետն Եպիսկոպոսին համապատիւ եւ մինչեւ իսկ անկէ վեր կ'նկատեն եղեր. զի Ծ. Վ.ը Ս. Գրոց մեկնիչն ու քարոզիչն է. Հաւատոյ վարդապետն է, մինչ Եպիսկոպոսը քահանայից մեծն է միայն, Թեմի մը տեսուչը կամ բարձրագոյն մատակարարն է։ Եպիսկոպոսի պաշտօնն աւելի վարչական կամ հովուական, իսկ Ծ. Վ.ին պաշտօնն աւելի գիտական, ուսումնական, վարդապետական համարեր են նախինք, եւ Մաշթոց ալ անանկ կ'նկատէ, տասն աստիճաններէն իւրաքանչիւրին բարձր նշանակութեան վրայ ա՛յնքան պերճօրէն ծանրանալով Ծ. Վ.ի սրբազան արարողութեան առթիւ։

Արդ, կ'հարցնենք «Վեղարաւորներէն մէկուն» թէ երբ Ծ. Վ.ի աստիճանն այնքան բարձր նշանակութիւն ունի Եկեղեցւոյ համար, ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ ինք իր ստորագրութեան ներքեւ Հայ Եկեղեցւոյ զաւակներն համոզել կ'ջանայ թէ «եկեղեցական մեծ հանդէս մը չէ ծայրագոյնութեան աստիճանի տուուիլը»։ Եթէ ասիկա գրողն անտարբեր, սկեպտիկ աշխարհական մ'ըլլար որ եկեղեցական հանդէսներուն եւ արարողութիւններուն արդէն սկզբամբ կարեւորութիւն չի տար ու չի հետաքրքրուիր, շունչերնիս պիտի չհատցնէինք զինք համոզելու թէ կ'սխալի։ Բայց քանի որ եկեղեցական մ'է եւ կ'ընդունի թէ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը ճշմարտապէս մեծ եւ կարեւոր հանդէս մ'է, ուստի՞ց ուրեմն այս խտրութիւն։ Ի՞նչ է այս զանազանութեան աստուածաբանական կամ տրամաբանական պատճառը, կ'հաճի՞ իր յաջորդ պատասխանով բացատրել մեզ։

Բայց ո՞ր միամիտը չհասկցաւ այն օր թէ հանդէսին կարեւորութիւնը միայն Ծ. Վ.ի աստիճանին հոգեւոր նշանակութեան վրայ չէր կայանար, այն նշանակութեան վրայ զոր յաչս ժողովրդին կոտրելու համար իրենց ձեռքէն եկածն ըրած են մեր Ծայրագոյնք, այլ աւելի հանրածանօթ այն իրողութեան վրայ կ'կայանար թէ օրուան Պատրիարքն իր ձեռնասուններն էր որ կ'բարձրացնէր Ծ. Վ.ի աստիճանին, եւ այն ձեռնասունք ամբողջ մէկ կարգ մ'էին, անդրանիկ շրջանաւարտ կարգը, Նախընծայ պտուղներն Արմաշի վերանորոգեալ Դպրեվանքին, որոյ վրայ հոգեւոր յոյսեր դրած է Ազգն, եւ երբ վերջը մէկէն պատրաստուած էին ուղղակի գաւառներն երթալ, ո՛ւր որ կամի Ազգ. Վարչութիւնն, ստանձնելու համար այն պաշտօններ զորս իրենց երէցագոյն եղբարք վայրապար թափուր թողած են։ Ո՞վ չհասկցաւ այն օր թէ այս ամէն ուշագրաւ կամ յուզիչ պարագաներուն մէկտեղիլն էր որ հանդէսին կարեւորութեան վրայ կ'աւելցնէր նոր փայլ մը։ Ասիկա չհասկնալու համար մարդ «Վեղարաւորներէն մէկն» ըլլալու էր, կամ օրուան Պատրիարքին օրինաւոր մէկ յաջորդութեան չգիտենք ի՛նչ պատճառաւ նախանձոտ եպիսկոպոս մը։ Մեք, բարեբախտաբար, ո՛չ մին ենք ոչ միւսն. անոր համար գացինք, տեսանք ու համոզուեցանք որ Ծայրագունութեան աստիճանի արարողութիւնն եկեղեցական սովորական հանդէս մը չէ եղեր ամենեւին, ինչ որ ալ ըսէ «Վեղարաւորներէն մին», որ կ'երեւի թէ հիմակ եպիսկոպոս ըլլալուն համար, արհամարհանքով կ'նայի իր Ծ. Վ. եղբայրներուն եւ կրտսերագոյն «վարդապետակիցներուն» վրայ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

Կարտիի նոր մեթոտը.— Ջերմուժական գործարանը.— Ճնշման ներքեւ այրող կազով շարժում.— Այս դրութեան առաւելութիւնները։

Ջերմութեամբ շարժող մեքենաներու խնդիրը վերջին տարիներս խիստ լուրջ ուսումնասիրութիւններու առարկայ եղած էր։ Անով զբաղող մասնագէտներուն նպատակն էր գտնել ազդակ մը, որ մէկ կողմէ զօրութեան տնտեսմամբ կարենար հաւասարիլ շոգեշարժ մեքենային եւ միւս կողմէ լոկ կազով շարժող մեքենաներուն պէս խնայողական ըլլար։ Արդ՝ Կարտի անունով գիտնական մը, երկար ու անվհատ փորձերէ ետք, վերջերս յաջողեցաւ հնարել այս երկու առաւելութիւններն ի միասին ունեցող մեքենայ մը, որուն գլխաւոր արժէքը կ'կայանայ ջերմուժական գիտութեան տեսական սկզբունքները կարելի եղածին չափ ճշտօրէն գործնականի վերածելուն մէջ։

Կարտիի նորահնար մեքենան ճնշման ներքեւ այրող կազով կ'շարժի եւ ունի շարժիչ գլան մը, կազածին մը եւ ջերմութիւն ընդունող գործիք մը։ Կազածինն, որ կաթսայի տեղ ալ կը բռնէ, չհալող աղիւսներու թանձր խաւով մը ծածկուած ըլլալով ներսի կողմէն, ջերմութեան կորուստը նուազագոյն աստիճանի իջուցուած է։ Կեդրոնական միջոցը լեցուած է ածուխով, որ պզտիկ ծակերէ գործիքին ներսը մղուած օդի հոսանքով մը կ'հրահրի։ Այս հոսանքը միանալով շոգիի ո եւ է քանակութեան հետ, որ նոյնպէս հոն կ'ներմուծուի, այրելի կազեր կ'արտադրէ։ Կազածնին մէջ օդ ներմուծելու յատուկ գործիք մ'ալ կայ, որ շարժման մէջ կ'դրուի նոյն իսկ մեքենային կողմէ։ Արտադրուած բարձր ճնշումով, այրումն առաւելագոյն աստիճանին կ'հասնի եւ քիմիական խառնուրդը կ'դիւրանայ ։ Ամէնէն աժան այրելի նիւթերն, ինչպէս քարածուխ եւլն. առանց դժուարութեան կ'այրին, ինչ որ անշուշտ խնայողական է։

Կարտիի կազածին գործիքին մէջ ածուխն ամբողջովին կ'սպառի եւ ուրիշ մնացորդ չի թողուր բայց միայն մոխիր եւ ուրիշ աղտերու աննշան քանակութիւն մը։ Խիստ բարձր ջերմութեան մը ազդեցութեան ներքեւ, շուտով կ'տարրալուծուին աւշակային արտադրութիւններն եւ կուպրերն, որ կրնան կազմուիլ հոն։ Ասկէ կ'հետեւի որ կազը կազածին գործիքէն դուրս ելած ատեն բնածխաւոր ջրածին չի պարունակեր։ Ասոր համար է որ անիկա կըրնայ գործածուիլ մեքենային մէջ, առանց զայն մաքրելու հարկի եւ առանց պէտք ունենալու այն գործիքներուն որք անհրաժեշտ են սովորաբար գործածուող կազածիններուն, ինչպէս զտիչներ, կազաչափեր եւն։ Պարզ ընդունարան մը, որ կազածնին քով դրուած է, կ'ընդունի ածուխին մոխիրներն որք մեքենաբար հոն կ'քշուին կազային հոսանքէն։

Կարտիի աս նորագիւտ գործիքը, գլխաւորապէս իր պարզութեան համար կրնայ խիստ օգտակար կերպով գործածուիլ իբրեւ լուսաւորութեան կամ տաքցնելու կազ արտադրող գործիք, մանաւանդ եթէ հարկ ըլլայ խիստ բարձր ջերմութիւն մը ստանալ։

Կազն, օդասուն գործիքին մասնակի ճնշման ներքեւ, շարժիչ գլաններուն մէջ կ'մղուի, մինչդեռ, միւս կողմէ, յաւելուածական օդի հոսանք մը այրումին հարկաւոր եղած տարրը կ'հայթայթէ։ Կազն եւ օդի հոսանքը գլանին մէջ մտած ատեններնին իրարու կը խառնուին։ Կազին ջերմութեան աստիճանն, ան ատեն կ'բարձրանայ 1500 կամ 1800°։ Ճնշումն ու ծաւալումը կ'սկսին գլանին միջին ձողը տեղափոխելու։ Եղած մասնաւոր կարգադրութիւններուն շնորհիւ, գլաններուն մէջ պայթում չկայ, այլ մշտատեւ այրում մը։ Ասոր համար է որ Կարտիի գործիքն իր ընթացքին մէջ չունի այն ցնցումներն եւ ուժգին ցնցումներն, որք սովորական են կազով շարժող մեքենաներուն։ Ասկէ կ'հետեւի որ յիշեալ նորահնար գործիքը կրնայ շինուիլ ինչ ծաւալով որ ուզուի. եւ գործածուիլ մեծ նաւերու մէջ։ Նոյնպէս ճարտարահնար կարգադրութիւններ եղած են գործիքներուն լաւ պաշտօնավարութիւնն ապահովելու, եւ ջնջելու համար բոլոր այն անպատեհութիւններն, որք կրնային առաջ գալ ջերմութեան բարձրագոյն աստիճանէ մը։ Զգուշութիւններ ձեռք առնուած են նաեւ արտադրեալ ջերմութիւնը կարելի եղածին չափ խնայելու համար։ Գլաններուն վրայի մասը ջրով լեցուած ըլլալով, պաշտօնը կ'կատարէ պզտիկ կաթսայի մը, որ կազածնին մէջ ներմուծուած շոգին կ'արտադրէ։

Նանթի մէջ փորձի համար շինուած առաջին մեքենան որ 60 ձիու ուժ ունէր, ժամը շուրջ 500 կրամ ածուխ կ'սպառէր։ Ինչպէս կ'երեւի, ամէնէն լաւագոյն շոգեշարժ մեքենաներու սպառած այրելի նիւթերուն գրեթէ կէսը կ'սպառէ Կարտիի աս նորագիւտ գործիքն, որ անշուշտ մեծ յաջողութիւն պիտի գտնէ մեքենական աշխարհին մէջ։ Թարգմ.

Ս. Բ. ՉԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ԷՍԿԻՇԷՀՐԻ ԳՈՐԾԵՐ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի)

Բնական բերք.— Տեղական վաճառաշահութիւնը.— Վաճառականութիւնը.— Ազգ. գործեր.

Բ.

Քաղաքիս վաճառաբերքերն են ցորեն, ափիոն, թիֆթիք եւ հանածոյ ճերմակ քար մը։

Ցորեն.— Թէեւ այս տարի քաղաքս ալ զերծ չմնաց հեղեղանման անձրեւներէ, սակայն մեծ վնասներ չտուին առ հասարակ. Վնասուողները միայն գետեզերեայ վայրերն եղան գետերու յորդութենէն ողողուելով. արդէն հողի ոռոգութեան պատճառաւ հասկերը երկու թիզէ աւելի չեն բարձրանար. այս գարնան տեղատարափ անձրեւներն ոչ թէ վնաս տուին ուրիշ տեղերու պէս փտութիւն պատճառելով, այլ շատ կողմեր մեծապէս նպաստեցին, հետեւապէս այս տարի անցեալ տարիէն աւելի առատ բերք ունեցանք, եւ նայելով ներկայիս գիներու արագ բարձրացման, գիւղերը շատ բարձր գիներով (եռապատիկ) ծախուած են ըստ սովորութեան։

Ափիոն.— Այս տարի այնքան յաջող եղած չէ անձրեւներու պատճառաւ, եւ այնքան ալ չի բռնուիր հրապարակի վրայ գին չլինելուն համար։

Թիֆթիք.— Մեծ քանակութեամբ կ'արտադրուի այս կողմեր. ամիս մը առաջ գիներու զգալի եւ յանկարծական բարձրացում մը ունեցաւ, որ երկար չտեւեց. հասարակ ժողովուրդն յաջողեցաւ այդ առթիւ իր ապրանքը բարձր գնով ծախել. Վնասուողները վաճառականներն եղան որք կարեւոր գնումներ ըրին, յուսալով որ անցեալ տարուոյ պէս կլորիկ շահեր պիտի ընեն. այժմ մեծ քանակութեամբ ապրանք պատրաստ կայ թէ հոս եւ թէ նաւահանգիստներն, որք գիներու բարձրացման կ'սպասեն։

Հանածոյ քար.— Այս քար որ ծանօթ է Էսկիշէհիր Թաշը անունով, ի սկզբանէ անտի այս քաղաքի առեւտրական գլխաւոր գործն եղած է առեւտուրի հետ. (բնագէտներուն կը թողում իր բնական բաղադրութեանց բացատրութիւնը տալ)։ Այս քար քաղաքէս 8 ժամ հեռու ... բուսած վայրէն կ'ելլէ. ուզող մը կրնայ գետին մը գնել եւ իր հաշւոյն փորել տալով գտնել. մենավաճառ եղած չէ. կակուղ ճերմակ քար մ'է, եւ տաշուելով դիւրաւ ուզուած ձեւի կրնայ վերածուիլ. ազնիւ եւ վատ տեսակները կան։ Գլխաւորապէս հոս սիկառէթի ծխափող կ'շինեն, սակայն դեռ յոյժ անճաշակ կերպով. շինողներն ալ միայն քանի մը անձինք են որ արհեստին նրբութեանց անտեղեակ կը գտնուին. այդ մասին ալ օգտուողն Եւրոպան է. տարին հազարաւոր սընտուկներ լեցուելով կ'ղրկուին անընդհատ, սակայն ոչ բնական վիճակի մէջ, այլ մաքրուելով, տաշուելով եւ յղկուելով, որ Թուրք դասուն գլխաւոր զբաղումն է. յետոյ իրենց մեծութեան կամ տեսակին համաձայն առանձին սնտուկներու մէջ զետեղուելով այնպէս կ'ղրկուին Եւրոպա եւ գլխաւորապէս Աւստրիա, ուր արհեստի ամէն նրբութիւններն ի գործ դրուելէ ետք նորէն հոս կ'ղրկուին մեծ մասամբ ծխափողի ձեւին տակ եւ բարձր գիներով կը վաճառուին։ Զարմանալին սա է որ դեռ քաղաքացիք բնաւ հետամուտ չեն զարգացնելու այդ արհեստն, եւ պաղ արեամբ կ'դիտեն այն արուեստը զոր եւրոպացիի ճարտար մատները դրոշմած են այդ բնիկ քարի վրայ. կը սքանչանան եւ սակայն չեն ջանար ձեռք անցնել եւրոպական արուեստին այդ նրբութիւնն, եւ այդպէսով թէ շահաբեր արդիւնք մը եւ թէ բնիկ արհեստ մը ծաղկեցնելու գեղեցիկ առիթը ձեռքէ կ'հանեն ։ Սակայն որո՞ւ կ'ըսենք ։ Այս քարն Եւրոպա ղրկողներն Յոյն եւ մեծ մասամբ Հայ վաճառականներ են. ժամանակ մը ասոր առեւտուրը խիստ բանուկ եղած է, այնպէս որ այն ատենուան աչքը բաց Հայ վաճառականները լաւ միջոցով բաւական մեծկակ գումարներ շահած են, եւ այսօր քաղաքացիք կարող են մատնանիշ ընել այս կամ այն Հայն, որ տասը քսան տարի առաջ գաղթականի ցուպով մը միայն եկած եւ այսօր քաղաքիս ամէնէն հարուստն եղած է։ Բնութեան այդ պարգեւին շնորհիւ քաղաքիս ժողովուրդը բարեկեցիկ վիճակ մ'ունի եւ շրջակայից հետ բաղդատմամբ հարուստ է։ Իր առեւտուրին մեծապէս զարգացում կուտան մօտակայ հարիւրաւոր գիւղեր ։ Առեւտրական այս կարեւոր հանգամանքներն ի հարկէ մեծ կեդրոններու ուշը գրաւած են, եւ վաճառականական մեծ տուներ իրենց ներկայացուցիչներն ունին, ինչպէս Կիւլպէնկեանք, Թիւրապեանք եւ այլք ։

* * * Քիչ մ'ալ ազգ. գործերու վրայ տեղեկութիւններ տանք ։

Քաղաքիս մէջ տեղացի Հայ չկայ, բոլորն ալ ասդիէն անդիէն եկած են, գլխաւորապէս Սիվրիհիսարէ, Քէօթահիայէ, եւ Աֆիոն Գարահիսարէ։ Կեսարիայէ եւ Պրուսայէ եկողներն ալ քիչ թիւ չեն կազմեր. ամէնը 600 տունի չափ են, եւ կ'բնակին իրենց յատկացուած թաղի մը մէջ, որոյ մօտ շինուած է երկաթուղւոյ կայարանը, ընդհանրապէս թուրքերէն է լեզուներնին, Սիվրիհիսարցիք միայն յոյժ խառնակ հայերէն մը կ'խօսին ։ Մէկ եկեղեցի կայ խարխուլ վիճակի մէջ, եւ դպրոց մը 200 ի մօտ աշակերտներով, որոց յատկացուած է վատառողջ շէնք մը։ Մի զարմանաք երբ ըսեմ թէ ասոնք կ'դաստիարակուին միայն մէկ դասատուի եւ մէկ օգնականի ձեռամբ։ Ընթերցողը կրնայ գուշակել թէ ի՛նչ տեսակ դաստիարակութիւն կ'ստանան ասոնք. սակայն այս մասին ուսուցիչք յանցանք չունին, ոգի ի բռին կ'աշխատին։ Հոգաբարձուք են որ 200 մանուկներու նկարագիրները կազմելու նուիրական գործը մի միայն 2 դասատուի յանձնած են։ Աղջկանց դըպրոց մ'ալ կայ որ 30 էն աւելի աշակերտ ունի, եւ մօտերս բացուած է քահանայի մը նախաձեռնութեամբ. զարմանալին սա է որ, «աղջկանց համար ալ դպրոց կ'ըլլա՞յ եղեր» կ'հարցնեն թաղականք այդ վարժարանին բացումը լսելով։

Նոր եկեղեցի մը շինել տալու համար շատ ատենէ ի վեր քար հաւաքել տրուած է շրջափակին մէջ, սակայն տեղացիք նիւթական զոհողութիւն ընելու անպատրաստ գտնուելով, կը յապաղին շինութեան ձեռնարկել։ 4—5 քհնյ. կան հոս եւ երբեմն Քէօթահիայի Առաջնորդը կուգայ ։ սակայն գործերը նոյնը կ'մնան ։ Հակառակ լրագրական հրատարակութեանց, անոնք տղայոց օգնելու գործը ... ձգած չեն ... մէջ ։ Կ'երեւի թէ ... բնութիւնը զլացեր է լեռներուն եւ դաշտերուն տալ գեղեցկութիւններ, զլացած ըլլալու է նաեւ ժողովրդին տալ հոգւոյ գեղեցկութիւն։ ՍԷՏՕՆ

ՊԱՂԷՇԻ ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ՊԱՂԷՇ, 23 Սեպտ. 97.

Ամսէ մ'ի վեր տեղս հասած է Ատոմէն. Տեղապահն, որուն առաջին գործն եղաւ Քաղ. ժողովի մը կազմութիւնը։ Այդ ժողովին ալ առաջին զբաղումն եղաւ Պոլսէն երեք ամիս առաջ ուղղուած հինգ անոնց թեկնածներն ընտրել ու ձայնել. Թերեւս առաջիկայ շաբթու կարենան ի գլուխ հանել։ Նոյն ժողովին մէջ կազմուած են նաեւ Դատաստ. եւ Ուսումն. Խորհուրդները... Թղթի վրայ։ Տասնեակ տարիներէ ի վեր իրարու վրայ դիզուած ու փտած ամուսնական եւ այլ խնդիրներ Առաջնորդարանի օրուան զբաղումն եղած են, այնպէս որ Տեղապահ Հայրն հազիւ կարող եղած է Նախորդ եօթնեկին մէջ վիճաբանութիւններն այցելել։ Թէեւ կ'քարոզէ կրթութեան պէտքը, բայց չունի հարկ եղած ... ու կամքն առաջ տանելու կրթական գործը։ Համակրելի բնաւորութեամբը ժողովրդէն, եւ փորձառու կենցաղագիտութեամբն ալ ... Վսեմ. Կուսակալէն կ'սիրուի ։ Ուստի

այս պարագաներուն տակ կրնայ չատ բան ընել ժողովուրդին բարօրութեան համար։ Իր գլխաւոր հոգը պէտք է ըլլայ կեդրոնացնել վանօրէից և եկեղեցական կալուածոց եկամուտքն, առանց կարեւորութիւն տալու այս կամ այն անձին դժկամակութեան։

*** Տեղապահ Հայրն անցեալ կիրակի այցելեց Խնդրակատար Ս. Աստուածածնի Վանքն, որուն օգտաւէտ դիրքն և հոյակապ չինուածքը մեծ յարմարութիւն ունին ընդարձակ Մանկանոց մ'ըլլալու։ Ս. Պատրիարքը դեռ չհաճեցաւ խոստացած ամսական 10 օսմ. ոսկին զրկել, որպէս զի ձեռնարկուէր Մանկանոցի մը բացման։ Այսպիսի կարեւոր կեդրոնի մը մէջ անհրաժեշտ է այս, եւ մեծ մխիթարութիւն պիտի տայ թշուառ ժողովրդեան։

Մ. Ս. ԹՈՒԽՄԱՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.— Օսմ. պատուիրակ կարգուած է նաեւ Խարիճիյէի օտար թղթակցութեանց քարտուղար Նուրի պէյ։ Քարտուղարի պաշտօնը պիտի վարէ Եուսուֆ պէյ Ֆրանքօ։ Երկու կողման համաձայնութեամբ գումարումները տեղի ունենան չաբաթն երեք անգամ՝ ԲՇ. ԵՇ. եւ ՇԲ.։

—Հելլէն պատուիրակներն՝ Իշխան Մավրոկորտադո եւ Մ. Ստէֆանոս օրական հարիւրական ֆր. պիտի ստանան։

ՍԱՀՄԱՆԱԳԾՈՒԹ գծման յանձնաժողովոյ հելլէն պատուիրակներն անցեալ Ուր. ստացան իրենց վերջին հրահանգները, ասոնք յետոյ Լարիսա ուղեւորեցան, ուր պիտի միանան յանձնաժողովոյ միւս պատուիրակներուն։ Սահմանագլխոյ գծման աշխատութիւնք պիտի սկսին Հոկտ. 10/22ին։

ԱԹԷՆՔԷ կ'հեռագրեն Հոկտ. 18 թուով թէ վարչութեան մէջ Զաիմիս խնդրեր է հակակշռի յանձնաժողովոյ անդամներէ անմիջապէս որք Աթէնք կը գտնուին, ... գումարումներն սկսիլ, մինչեւ որ միւս պատուիրակներն ալ ժամանեն։

—Ելմտական նախարար Մ. Ստրէյտի հրաւիրանօք գերման պահանջատէրաց երկու ներկայացուցիչ Աթէնք պիտի երթան՝ բանակցելու կարգադրութեան մը վրայ։ Բանակցութիւնք եթէ յաջողին, գերման սեղանաւորք պիտի մասնակցին Յունաստանի նոր փոխառութեան։

ՀԵԼԼԷՆ ԲԱՆԱԿ.—Բանակին ցրուումը պիտի հրատարակուի հաշտութեան կնքումէն և իրաց նախկին վիճակին վերահաստատումէն յետոյ։

—Զօր. Մավրոմիխալիսի նախագահութեամբ կազմեալ զինուորական մեծ յանձնաժողովն, որ պիտի քննէ պատերազմի ատեն սպայից ունեցած ընթացքն, եօթն սպայէ պիտի բաղկանայ։ Պատերազմական նախարարն յայտարարեց թէ այս յանձնաժողովոյ կազմութիւնն առաջին միջոցն է բանակին վերակազմութեան։

—Իշխան Կոստանդիանոս բանակէն մեկնելէ առաջ, սպայից եւ զինուորաց գոհունակութիւն յայտնեց պատերազմի միջոցին իրենց վարմունքին համար։ Իշխանն յորդոր տուաւ նաեւ բանակին։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿՌԻՒՆԵՐ.— Երեկի ստորհանդակով առնուած Վիեննայի թերթեր կ'ծանուցանեն թէ Մակեդոնիոյ մէջ Սերպերուն տուած եկեղեցական և դպրոցական չնորհները Պուլկարներուն նախանձը չարժեր են, որով երկու տարրերուն մէջ անհաճոյ կռիւներ պատահեր են։ Օրինակ՝ Թերթեր կ'պախարակեն Պուլկարներն և Սերպերն՝ իրարու կեանքը չյարգելնուն համար։ Սկիւպի Թեմին Յոյներն համակերպեցան տեղւոյն մետրապոլիտութեան սերպ եկեղեցականի մը յանձնուելուն, բայց Պուլկարները կ'ընդդիմանան։ Պուլկարներ փորձեցին սպաննել Բրիլեբի սերպ դպրոցին տնօրէնն և անոր աղջիկը, հայրն ողջ է, թէեւ վիրաւոր, իսկ աղջիկը՝ մահամերձ։ Պուլկարք յարձակեցան Սկիւպի մօտ Պապազժէի սերպ վանքին վրայ, զոր երբեմն սերպ Թագաւորք հիմնած են։ Մանասդըրի կուսակալին ազդու միջոցներուն չնորհիւ է որ Պուլկարք դուրս հանուեցան վանքէն և եկեղեցիէն։ Այս կռիւներն հանօղներ գրական նպաստ կ'ընդունին Սոֆիայէ և Պելկրատէ, կ'ըսեն Վիեննայի թերթերն, որք խոհեմութեան կ'հրաւիրեն դրացի երկու փոքրիկ ազգերը։ Սերպիոյ և Օսմ. Կառավարութեան միջեւ յարաբերութիւնք յոյժ մտերմացած են սերպ եկեղեցիներու, մետրապոլիտներու և դպրոցներու եղած կայս. չնորհներուն ոյժովը։

ՎԱՏԻԿԱՆ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Կաթոլիկ Մ. Թոմայի նախարարութեան մէջ մտնելը լաւ տպաւորութիւն յառաջ բերեր է Վատիկանի մէջ։ Աթէնքի կաթոլիկ մետրապոլիտը մանրամասն տեղեկագիր մը մատուցեր է Պապին՝ Թեսալիացի կաթոլիկ կարօտելոց վիճակին վրայ. ասոնց թիւը տասն հազարի կ'հասնի։ Մետրապոլիտը նպաստ խնդրեր է։

ՌՈՒՍԻՈՅ կողմէ Յունաստանի հակակշռի յանձնաժողովին անդամ կարգուած է Աթէնքի դեսպանատան Ա. քարտուղար Մ. Սմիրնով։ Յանձնաժողովն այսպէս ամբողջացած է։

ԹԵՍԱԼԻԱՅԻ այն երեսփոխանք, որք Աթէնք կ'գտնուին, գումարուեր են Թեսալիացի գաղթականաց վերադարձին վրայ խորհրդակցելու. Իրենց որոշումները պիտի հաղորդեն նախարարութեան։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ծովային նախարարութիւնը նաւատորմին զանազան ճիւղերուն, մանաւանդ առեւտրական մասին վերակազմութեան համար այլ և այլ ծրագրեր պիտի մատուցանէ Երեսփ. Ժողովին։

—Ներքին գործոց նախարարութիւնն արտօնեց թատրոններու բացումը, պայմանաւ որ պարկեշտութեան հակառակ ինչպէս նաեւ պատերազմ ներկայացնող խաղեր չտրուին։

ԵՐԴՈՒՄԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Այսօրերս Յունաստանի դատական նախարարութեան և Անկօնաղա Վէթռօբէա գերման զրահաւորին սպայից միջեւ օրինական խնդիր մը ծագեցաւ և այնչափ մեծցաւ որ Վիլհէլմ կայսր անձամբ միջամտեց։ Ինչպէս կ'յիշուի, անցեալներն ի Պիրէոն կռիւ մը տեղի ունեցաւ տեղացւոց և Անկօնաղա Վէթռօբէայի նաւաստիներուն միջեւ։ Հելլէն կառավարութիւնն ուզելով այս դէպքին չարժառիթն իմանալ և պատասխանատուութիւնները ճշտել, պաշտօն յանձնեց հարցաքննիչ դատաւոր Մ. Բարասքէվօբուլոյի որ խնդիրը քննէ։ Հարցաքննիչը գերման մարտանաւը գնաց և ամենայն քաղաքավարութեամբ խնդրեց սպաներէն ու նաւաստիներէն որ հաճին իր հարցմանց պատասխանել. բայց ասոնք հարցաքննուելէ առաջ մերժեցին երդումն ընել, ըսելով որ զինուորական ծառայութեան մտնելնուն առաջին անգամ երդում ըրած են կայսեր, որով ուրիչ երդում մ'ընելու պարտաւորութենէն ազատ կը մնան։ Մ. Բարասքէվօբուլօ այս պատճառաւ չկրցաւ հարցաքննութիւն կատարել եւ յամառ դառնալով խնդիրն հաղորդեց Պիրէոնի գերման հիւպատոսին որ իր կողմէ դիմեց Աթէնքի դեսպանին. Խնդիրը դիւանագիտական միջադէպի մը հանգամանքն առնլով երկուց կառավարութեանց միջեւ պաշտօնագրեր փոխանակուեցան։ Վերջապէս Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը խնդիրը մատոյց կայսեր, որ հելլէն դատական իշխանութեանց նպաստաւոր վճիռ արձակեց։ Աթէնքի թերթեր չատ գոհ մնացին, դիտել տալով որ Վիլհէլմ Բ. առաջին անգամն է որ բարեհաճութիւն եւ մեղմութիւն ցոյց կուտայ Յունաստանի նկատմամբ։ Այսպէս գերման սպայք և նաւազք, ըստ հելլենական օրինաց, երդում ըրին Աւետարանի վրայ եւ յետոյ պատասխանեցին Մ. Բարասքէվօբուլոյի հարցմանց ի մասին Պիրէոնի կռւոյն, որ յետ այսպիսի պատմական դէպք մը եղած է՝ Վիլհէլմ Բ. ի միջամտութեան պատճառաւ։ Աթէնքի լրագիրք նաեւ դիտել կուտան թէ ... առաջ երբ ի Պիրէոն համանման դէպք մը պատահեցաւ տեղացւոց եւ ռուս նաւազներու միջեւ, հարցաքննիչ դատաւորը ռուս մարտանաւն երթալուն բնաւ դժուարութեանց չհանդիպեցաւ, որովհետեւ Ռուսերն անմիջապէս կատարեցին օրինական երդումը։

ԱԹԷՆՔԷ Հոկտ. 19 թուով կ'հեռագրեն.— Հելլէն կառավարութիւնն հրաման տուաւ հակակշռի յանձնաժողովոյ հելլէն անդամոց թէ հին պահանջատէրերն եթէ Մ. Տէլեանիի առաջարկութենէն աւելի պահանջումներ ընեն, մերժեն։

—Սըր Էտկար Վինսընդի ծրագիրը ժամանակ մը եւս պիտի յետաձգուի, որովհետեւ գերման պահանջատէրք նախ կ'ուզեն քննել ելմտական հակակշռի համար տրուելիք երաշխաւորութիւնը։ Փոխառութիւնը թէեւ միայն Անգլիա երաշխաւորել կ'ուզէ, սակայն կ'պահանջուի որ Ռուսիա և Ֆրանսա ալ մասնակցին։

—Արմուեաց և ռազմամթերաց արտածումն, որ պատերազմն սկսելուն արգիլուած էր, այժմ արտօնուեցաւ։

—Հելլէն կառավարութիւնն հեռագրեր է Խոհէմ փաշայի թէ Թեսալիացի գաղթականաց վերադարձին համար յանձնաժողով մը կազմուած է, որուն մինչեւ Տոմոքօ երթալուն արտօնութիւն և միանգամայն օր մը սահմանել խնդրուած է։ Խոհէմ փաշա պատասխաներ է թէ ո'ր օր որ ուզեն պիտի ընդունուին և հարկ եղած դիւրութիւնք պիտի ընծայուին։

ԿՐԵՏԷ.— Կ. Պոլսոյ դեսպանք դեռ իրենց տէրութիւններէն հրահանգ չստացան՝ Բ. Դրան վերջին ծանուցագրոյն նկատմամբ։

— Հանեայէ կ'գրեն Հոկտ. 16 թուով.—«Ծովակալք ի Հանեա պիտի բանակցին ապստամբներուն հետ ... զինուորք Աքրոդիրին պիտի դրուեն։ Արեւմուտները միայն թողուած են իբրեւ օտարեկան-զինուոր։ Օտարեկան-զինուորաց համար նոր կազմակերպութիւն պիտի ըլլայ։ Կղզին ներսերուն մէջ չփոթութիւնք սկսան։ Քրիստոնեայք զիրար կ'սպաննեն. այս կարգի դէպքեր մէկ քանի անգամ պատահեցան։ Հոկտ. 1ին աւստրեան ... չրջուն պահակազօրաց վրայ յարձակում եղած ըլլալով, որոշուեցաւ զինուորական չղթան ընդարձակել։ Ապստամբներէ մին ձերբակալուած պահուն, ընկերները կրակ ըրին Աւստրիացւոց վրայ, բայց հարուածները վրիպեցան։ Րէթիմոյի, Գանտիայի և Սիթիայի մէջ կացութիւնն Հանեայէ աւելի ծանր է։ Հարկ է կղզւոյն ներսերը գտնուող ապստամբաց զէնքերն հաւաքել։»

—Քէօլնիշէ Զայթունկ, կ'ըսէ Իգտամ, յիչելով Թանի առաջարկութիւնը թէ Քոնկոյէ, Հնդկաստանէ ու Ճավայէ օտարեկան-զինուորներ տարուին ի Կրետէ, կ'ըսէ. «Արդարեւ, օտար զօրաց հրամատարք քանի որ կղզիին ...ութիւն ընեն և խաղը զնեն Իսլամաց ու Քրիստոնէից միջեւ, աւելի խոհեմութիւն է Քոնկոյէ և ուրիչ հեռաւոր վայրերէ օտարեկան-զինուոր բերել տալ, որովհետեւ գոնէ այս. մարդոց քով արդարակիրութիւն պիտի գտնուի, Եւրոպացիներէն աւելի օտարեկան-զինուորութիւն պիտի ընեն։»

— Հանեայի Քրմամօ գաւառակին կողմերն ապստամբք իրարու մէջ մեծ կռիւ մ'ընելով, երկու կողմէն բազմաթիւ մարդ սպաննուեր ու վիրաւորուեր է։

—Ռուս չոգենաւ մը, յորում կային 72 հետեւակ ռուս զինուորք, երէկ Վոսփորէ անցնելով Կրետէ գնաց։

—Գանտիա գտնուող Իտալեան զինուորք և Սեւ Լեռնցի օտարեկան-զինուորք ուրիշ տեղ զրկուելով, քաղաքին մէջ այժմ միայն օսմ. ու անգլ. զինուորք կ'գտնուին։

—Զինուորական չղթաներու մէջ գտնուող Իսլամք իրենց անասնոց համար կեր չունենալով, Կ. Պոլսէն յարդ եւ այլն պիտի զրկուի։

Մ. ԲԱԼԼԻԻ ՇՈՒՆԵՐԸ.— Յունաստանի նախորդ վարչապետ Մ. Բալլի երկու խոշոր շուն ունի զորս ո'ւր որ երթայ հետը կ'տանի։ Վարչապետ եղած ատեն օր մը անգլ. դեսպանատունն երթալով, երկու չուները սրահին մէջ սեղանի մը վրայ դրուած թանկագին թաղար մը վար ձգելով կոտրեր են։ Դեսպանը սրահ մտնելուն թաղարին կոտրիլը տեսնելով քիչ մը տհաճութիւն ցոյց տուեր է՝ Մ. Բալլի ժպտելով պատասխաներ է. «Յունաստանի գլխուն այսչափ փորձանք գալուն փոխարէն, իրաւունք է որ Անգլիացւոց մէկ թաղարին կոտրելէն առաջ եկած վնասը չատ չերեւի։

ԱՆՎԵՐՍԷ եկող անգլ. չոգենաւ մը Պիրէոն հանդիպելով քսան հազար հրացան ... հանելէ յետոյ ճամբան չարունակեր է։

ՏՔԴ. ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱԿԱՆՋԻ ՔԻԹԻ ԵՒ ԿՈԿՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Այս ճարտար բժիշկ որ ականջի, քիթի եւ կոկորդի հիւանդութեանց մասնագիտութեամբ մեծ հռչակ հանած է, գիտական վերջին գիւտերու և նորագոյն մեթոտներու կիրառութեամբ կատարելապէս կ'բժշկէ դիմող հիւանդները։ Դարմանատունն առաջուան պէս կ'գտնուի Բերայի չիտակ ճամբան Անգլիական դեղարանի վերնայարկը. մուտք զուլի մասնաւոր դռնէն։ 30—1

ՏՕՔԹՕՌ
ՀՐԱՆՏ Գ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիչատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատէլֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—5 (ըստ Ե.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅՔ Ի ՌՈՒՄԱՆԻԱ. — Իգտամի մէջ հետեւեալը կ'կարդանք. —«Պուքրէշի լրագիրք կ'իմանան թէ Քէօսդէնճէի կառավարիչը կասկածեր է նոյն քաղաքը բնակող երկու Հայու ընթացքէն և զանազան նշաններով հաստատուեր է թէ ասոնք քոմիդէներու հետ կ'թղթակցին։ Կառավարիչը խնդիրը տեղեկագրեր է Ներքին գործոց նախարարութեան, որուն հրամանաւ այդ երկու Հայերը գիշեր ատեն իրենց տուներէն ձերբակալուելով, փոքր չոգենաւով մը Սուլինա զրկուեր և անկից Ռումանիայէ դուրս հանուեր են։»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ.—Անգլ. թատերասէրք չատ հեղ վայելած են անգլ. նմանութիւններ ֆրանսական թատերախաղերու։ Հակադարձը դուն ուրեք տեղի կ'ունենայ։ Եւ երբ յաջողութիւն գտնէ, թատերական մեծ դէպք մը կ'համարուի Բարիզի համար։ Մ. Շարլ Սամսոն անցեալ ԵՇ. գիշեր Օտէոն թատրոնին մէջ ներկայացուց Պուլվըր Լիդդընի Ռիչլիէօ թատերգութեան ֆրանսերէնը։ Մ. Սամսոն իր թարգմանութիւնը ձօնած է Մ. Հանոդոյի, որոյ Ռիչլիէօ կարդինալ-աշխարհակալին վրայ հեղինակութիւնն իր գլխաւոր գրական տիտղոսն եղաւ Ակադեմիոյ անդամակցելու։ Ընտիր բազմութիւն մը կար Ա. ներկայացման։ Որովհետեւ Պուլվըր Լիդդըն, հեղինակն, Հայրն էր Լորտ Լիդդընի, հանգուցեալ անգլ. դեսպանին ի Բարիզ, արդի դեսպան Սըր Էտմընտ Մոնսըն հրաւիրուած էր, և ներկայ գտնուեցաւ իր տիկնոջ ու խորհրդականին հետ, գլխաւոր օթեակին մէջ։

ԳԵՐՄԱՆ ՁԵՌՆԵՐԻՑՈՒԹԻՒՆ. — Գերմանք հսկայ ձեռնարկներ կ'ընեն գաղթային ծաւալման համար։ Բայց այս ծաւալման իր զուարճալի կողմերն ալ ունի։ Բերայի թերթ մը հետեւեալն առեր է անգլ. թերթէ մը.— Գերմանական Արեւելեան Ափրիկէի նորաչէն Երկաթուղին եզական է տեսակին մէջ։ Երեսուն (30) մղոն երկայնք ունի, եւ չաբթուն մէկ ճամբորդ կ'փոխադրէ։ Բայց այս վիճակագրական ծանօթութեան մէջ, դժբախտաբար, չէ ճշդուած թէ փոխադրուած ճամբորդը միեւ նոյն հոգին է արդեօք։ Չէ ստուգուած նաև թէ այս ճամբորդ ո'վ է, ճամբու տոմսակ ունեցա՞ծ է յարդ, կամ թէ Երկաթուղւոյն Տնօրէնութիւնն ինչ միջոցներ ձեռք առած է ճամբորդներու համախռնումներուն առաջքն առնելու համար, եթէ օրին մէկը ճամբորդաց թիւը կրկնապատկէ (*)։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. — Վերջին լուրեր կուտան Թոչիի հովտէն, ուր առաջին անգամ ծագեցաւ ապստամբական չարժումը։ Տասնեւհինգի չափ ապստամբք անցեալ ԵՇ. յարձակեցան զօր. Էկէրդընի զօրաց չղթային պահակախումբին վրայ. տեղական Քինկօդընի ձին սպաննուեցաւ և մէկ ձիաւոր ... զինուոր վիրաւորուեցան։ Այս լուր մեծ կարեւորութիւն ունի, զի կ'կարծուէր թէ Թոչիի Ուազիրիներ բոլորովին կարգի մտած են, մինչ վերջերս չարժումը ցոյց կուտայ թէ վտանգաւոր է վստահիլ ապստամբաց և թէ Բովինտայի Մոլլան դեռ համախոհներ ունի։

—Սըր Ուիլեամ Լոքհարդի արշաւախումբը դանդաղօրէն և խոհեմաբար յառաջխաղացումը կ'չարունակէ։ Յայտնի է թէ ... վրայ կ'յառաջանայ՝ Խայպարի կիրճին Աֆրիտիներուն, Խայպերի հովտին և Սամանա լեռնաց Օրաքզայիներուն, Պաճաուրի Ածգա—Խէլներուն և Բուրաու լեռնային ցեղերուն վրայ։ Սպարապետն որ անձամբ պարագայից գործողութեան յառաջադէմ ..., այժմ կը գտնուի ի Քոհադ։ Մէկ քանի Աֆրիդի, Սամանայի գագաթին վրայ սահմանաներու խումբ մը պաշտպանելու ատեն, վիրաւորուեցան, բայց թշնամին բազմաթիւ չէր։

—Հիւսիսային սահմանագլխէն նոր լուրերը կ'հաղորդեն.— Զօր. Պլըտի զօրաբաժինը, նուաճած ըլլալով Պաճաուրի Մամունտները, դէպ ի Ճէնար և Մաղուշայի վրայ կ'քալէ, որպէս զի Մալաքանտ ժամանելուն ցրուի, ինչպէս ըրաւ զօր. Իլլը Մոհմանտներու երկրէն դառնալուն։

ԳԵՐՄԱՆՔ Ի ՌՈՒՍԻԱ. — Բեդերսպուրկէ ուղղեալ հեռագրի մը նայելով Ռուսիոյ կրթական նախարարութիւնն այս տարի ձեռնարկեր է վերակազմել Ռուսիոյ հարաւային ու արեւմտեան մասերուն և Վոլկայի նահանգին մէջ գտնուած չորս հազարէ աւելի գերման վարժարանները, ռուսացնելով զանոնք։

(*).—Մէկ հոգիի տեղ երկուք ըլլայ։

ԿԼԱՍԿՈՎԻ մէջ (Անգլիա) հազարի չափ հացագործներ անցեալ ԵՇ. իրիկուն գումարեցան և որոշեցին խնդրագիր մը մատուցանելով գործարանատերց, չաբաթական յիսուն ժամու աշխատութեան փոխարէն տասնուազն մէկուկէս անգլ. ոսկի խնդրել։

ՊԵՐԼԻՆԷ կ'հեռագրեն թէ Նախարարաց Խորհուրդը՝ նախագահութեամբ կայսեր, որոշեր է Երեսփ. Ժողովը գումարել Դեկտ. ի առաջին չաբթուն։ Կէս-պաշտօնական զեկոյց մը կ'յայտարարէ թէ Նախարարական տագնապ մը կէս-պաշտօնապէս միայն գոյութիւն ունի, ուրկից կ'երեւի թէ Հօէնլոէ իշխանին հրաժարականը նորէն յետաձգուած է։

ՎԻՍՊԱՏԷՆԻ մէջ ԲՇ. հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ Ֆրէտէրիք Կայսեր արձանին բացումն ի ներկայութեան Վիլհէլմ Կայսեր, կայսրուհւոյն և իրենց երկու մեծ զաւակաց։

ԻՏԱԼԻԱ.—Մ. Րուտինիի թերթն Օբինիոնէ կ'ըսէ թէ Իտալիոյ վաթսուն նահանգաց 21ին մէջ միայն կը բողոքեն չարժուն հարստութեանց տուրքին դէմ։ Ուրիշ քառասներկու նահանգաց մէջ ալ մէկ քանի անկարեւոր գիւղեր միայն բողոքած են։ Ամէն կողմ հաչտարար կարգադրութիւնք եղած են հարկահաւաքներու հետ։ Օբինիոնէ կ'յուսայ թէ մնացած դժուարութիւնք ալ պիտի հարթուին չնորհիւ դահլիճին աչալրջութեան եւ աւելի մանրամասնօրէն տրուած նոր հրահանգներու։

—Հռոմէ Հոկտ. 15 թուով կ'հեռագրեն թէ Նախարարաց Խորհուրդը նոյն օրը գումարուեր է՝ վերջնական որոշում մ'տալու չարժուն հարստութեանց տուրքին վրայ։ Երկու նախարարաց կողմէ առաջարկուած լուծման եղանակ մը պիտի գոհացնէ տուրք վճարողներն առանց վնասելու ելմտացոյցին հաւասարակշռութեան։

ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ առթիւ եղած նուէրներու կարգին, որք ի ցոյց դրուած են Լոնտոնի կայս. հաստատութեան մէջ, Չինու կայսեր նուէրէն զատ, զոր գրած էինք, կ'յիշուի Պարսից չահին մէկ պատկերն՝ արծաթի վրայ փորագրուած և փերուզակներով ու ադամանդներով զարդարուած։ Գերմանիոյ կայսրը ներկայացուած է նուիրած միայն արծաթի մէկ անօթով։ Թագուհւոյն մօտիկ ազգականք նուիրած են արծաթեայ փառաւոր կազմով գիրք մը, որուն կողքին վրայ V. Q. գիրը կ'երեւան ադամանդներէ կազմուած։ Բայց զանազան անհատներու կողմէ զրկուած նուէրներն ալ նուազ գեղեցիկ չեն։ Մանաւանդ կ'յիշուի ընձուղտ մը (ժիրաֆ), որ ողջ զրկուեցաւ Խամայէ, բայց ճամբան մեռած ըլլալով, փորն յարդով լեցուած է։ Քանկուրու մը (ագեվազ, տեսակ մը կենդանի) և... երկու հեծանիւ։

ԿԱՒԿԱՍԻՈՅ ԲԵՐԲԵՐԸ. — Տփղիսէ կ'գրեն. «Երկրագործական և պետական կալուածների նախարարի կողմանէ Գ. Լիսազօրի դիմանը հետեւեալ տեղեկութիւններն է հաղորդուած կովկասեան գիւղատնտեսական թերթերին Երեւանի նահանգի այս տարուան բերքերի մասին։ Երեւանեան նահանգում բամբակի հունձն այս տարի սպասւում է միջին չափով, իսկ Նախիջեւանի գաւառի մի քանի տեղերում միջին չափից պակաս, որովհետեւ այն տեղ տիրում է «չոր» կոչուած հիւանդութիւնը։ Զալթուկի (բրինձ) ամբողջ նահանգում լաւ հունձ է սպասւում։ Ցորենը՝ ամբողջ Երեւանեան նահանգում եղած երաշտի եւ ռազման պակասութեան պատճառով վատ հունձ տուեց և միայն Սուրմալուի գաւառում հունձը միջին էր։ Այդ պատճառով գները անցեալ 1896 թուականի համեմատութեամբ բարձրացել են 30%. այսպէս ցորենի խալվարը (30 փութ) տեղում ծախւում է 35 րուբլի, իսկ գարին 20 ռուբլի։ Ուստի վերջին օրերս նկատելի է որ Պարսկաստանից մեծ քանակութեամբ ցորեն են բերում»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Ստանտարտ կ'ըսէ թէ Վիլհէլմ կայսեր եւ Վիքդորիա թագուհւոյն միջեւ մերձեցում մը առաջ եկած է Զարուհւոյն միջնորդութեան չնորհիւ։ Գերմանիոյ կայսրը մտերմական նամակ մը զրկած է Անգլիոյ թագուհւոյն, և այս վերջինն իր թոռան զրկած է Յոբելեանի հանդէսներուն մէկ ալպոմը։ Վիլհէլմ կայսրը Նոյմ. ի մէջ անպաշտօն կերպով այցելութիւն պիտի տայ թագուհւոյն ի Պալմօրալ։

ԷՄԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՕՐԱԳԻՐԸ.— Հանգուցեալ Էմին փաչայի աղջկան խնամակալները Բոմերանիոյ (Գերմանիա) պանքային տնօրէնին Մ. Շուլցի վաճառեր են հռչակաւոր երկրախոյզին օրագիրն, որ կ'բաղկանայ ութ հատոր օրուան տպաւորութիւններէ, և եօթն հատոր գիտական նկարներէ։ Կ'կարծուի թէ Մ. Շուլց հանրային մատենադարանի մը կամ թանգարանի մը պիտի նուիրէ զայն, որպէս զի ուսանողք օգուտ քաղեն անկէ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, 18 Հոկտ.— Խըտիվն այցելեց անգլ. նաւատորմին հրամանատարին։

ՄԱՏՐԻՏ.— Էմբարսիալ կ'ըսէ թէ կառավարութեան և Քուպայի ինքնօրինականաց միջեւ եղած բանակցութիւնք արդիւնք մը չտուին։ Կառավարական լրագիրք՝ ապստամբութեան միջոցները մէջտեղէն վերցնելու համար ազդու կերպով գործելու պէտքին վրայ կ'պնդեն։ Սպանիոյ պանքային դրամատոմսերուն աւելնալը ցաւալի տպաւորութիւն մը թողուց։

ԼԻԶՊՈՆԱ.—Կոմս Մօսէտօ՝ Բորթուգալի դեսպանն ի Մատրիտ, արտաքին գործոց նախարար անուանեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ Կրօն. Ժողովն իր չաբաթական նիստն ըրաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին եւ ատենապետութեամբ Յովհաննէսեան Տ. Գրիգորիս Սրբազանի, եւ տուաւ կարգ մը որոշումներ որոց մէկ քանին կ'հրատարակենք.—1. Բերայի Անանեան Տ. Գէորգ քահանան որ փիլոնազուրկ եղած էր Պատրիարքական տնօրինութեամբ, 15 օր եւս նոյն պատիժը պիտի կրէ։— 2. Ս. Երուսաղիմայ միաբան Տ. Արսէն Վ. Գէորգեան, որ ապաշխարութեան համար Արմաշ զրկուած էր, պայմանաժամը լրացած ըլլալուն ; Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Դուրեանի յանձնարարականով Կ. Պոլիս վերադարձած ըլլալով, երէկ Ժողովոյն ներկայացաւ քարոզչութեան պաշտօն մը խնդրելու։— 3. Ալաչկերտի եւ Պայազիտի ազգայնոց կողմէ նորէն գիր մը եկած էր ի Պատրիարքարան, Բագրեւանդեան Տ. Սահակ Ծ. Վ.ը Առաջնորդ խնդրելով ։— 4. Վանայ Յիսուսեան վարժարանի չրջանաւարտ աչակերտներէն Իգնատիոս Սարգիսեան, խնդրագիր տուաւ Ժողովոյն կուսակրօն քահանայ ձեռնադրուելու համար։— 5. Գում Գափուի դրսի ... դասատու Ջալճեան Գրիգոր էֆ.՝ Ժողովոյ դիմելով յետ քննութեան վկայագիր ստանալ խնդրած ըլլալով, Ժողովն իր անդամներէն Խանձեան Տ. Գաբրիէլ քահանայի յանձնեց կատարել այդ քննութիւնն եւ տեղեկագրել։— 6. Թաղային քարոզիչներու ընտրութիւնն յարափոփոխ վիճակ մը ունենալուն, եւ այս պատճառաւ Կրօն. Ժողովոյն վրայ աւելի զբաղում մը պատճառելուն, որոշուեցաւ Ս. Պատրիարքին անձնական տնօրէնութեանն ու պատասխանատուութեանն յանձնել անոնց ընտրութիւնն ու կարգադրութիւնը։

—Խառն Ժողովն այսօր կ'գումարի ի Ղալաթիա։

—Տ. Գրիգորիս Եպս. Ալէաթճեան, որ երէկ Ս. Պատրիարքին հետ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ, չէշտեր է ազգ. Հիւանդանոցի բարեկարգութեան խնդիրն, եւ այս առթիւ խոստացեր է 3 ամսուան համար ստանձնել Հիւանդանոցի Տէօրէնութիւնն, այն պայմանաւ որ ուղղակի ազգ. Վարչութեան պատասխանատու ըլլայ եւ ոչ ուրիչ մարմնոյ մը։

—Խարբերդէ կ'գրեն մեզ Սեպտ. 24 թուով.— «Տեղւոյս Առաջնորդարանն հասած է Ակնայ Առաջնորդարանէն նամակ մը, որուն մէջ չնորհակալութեամբ յիչուած է վերջ կուսակալ Րէաուֆ պէյի մարդասէր տնօրէնութիւնն, որով կարօտ ընտանեաց ցորենի բաշխում եղած է, կ'պարզուի քաղաքին մէջ տիրող թշուառութեան նկարագիրը։ 600 տունէ աւելի կան, որ տեղի ունեցած այս ու այն օժանդակութեանց հակառակ անմիջական խնամարկութեան կ'կարօտին, մանաւանդ մօտեցող ձմրան առթիւ. կ'ինդրուի Մ. Պէյթսի հետ խորհրդակցիլ այս մասին եւ պէտք եղած նուէրագրութիւնն հրաւիրել։

«—Տեղւոյս ազգ. վարժարանը վերաբացուեցաւ։ Նոր կարող ուսուցիչ մը եւս աւելցաւ դասատուաց թուոյն վրայ, ու կ'յուսացուի որ անցեալէն աւելի արդիւնաւոր չրջան մը բոլորէ վարժարանն այս տարի։»

—Կեսարիայէ կ'գրեն մեզ.—«Ագիպետոս բնակող Մելքոնեան եղբարք, վերջերս նորէն 55 օսմ. ոսկւոյ գումար մը զրկած են, կէսը Կեսարիոյ Կիւմիւշեան վարժարանին եւ միւս կէսը

նոյն քաղաքի աղքատաց հաստատութեան համար։ Կիւմչեան վարժարանը 10—15 տարիէ ի վեր միշտ 5—600 աղքատ ուսանողներ ունեցած է իր գրասեղաններուն վրայ, եւ 40—50 շրջանաւարտներ տուած է ազգին։ Աղքատաց հոգաբարձութիւնն ալ որ հաստատուած է 15—20 տարիէ ի վեր, Կեսարացւոց գործունեայ եւ մարդասէր ոգւոյն յայտնի մէկ ապացոյցն է։ Շնորհակալութեան արժանի են ուրեմն Մելքոնեան եղբարք։

«—Կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանքին մէջ Առաջնորդին ջանիւք բացուած Մանկանոցին նուէրներ կուգան ամէն կողմէ։ Շատեր տղայ մը կ'որդեգրեն եւ 4—5 տարուան թոշակն ալ մէկտեղ կ'ղրկեն։ Առաջնորդն ալ ի փոխարէն անոր տղայ մը կ'արձանագրէ և լուսանկարը կ'ղրկէ պաշտպանին։ Այս Մանկանոցի աշակերտաց թիւն հասած է 40ի։

«—Վարագայ Խաչի օրը Տ. Ստեփան եպիսկ. Սանտալճեան երկու քահանայական ձեռնադրութիւններ կատարեց։ Ընծայացեալ առջինն էր Սաղաթիէլ Կէմիճեան որ հայերէն, թուրքերէն եւ պատմութիւն կ'դասախօսէր Կիւմչեան վարժարանին մէջ, եւ հիմա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վրայ քհնյ. ձեռնադրուելով անուանեցաւ Տ. Ղեւոնդ։ Երկրորդն էր Թամզարացի տիրացու Յովհաննէս, որ Կեսարիոյ Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ վրայ ձեռնադրուեցաւ և Տ. Պետրոս կոչուեցաւ։

«—Քաղաքիս Ցակոբեան վարժարանը՝ տնօրէն Յովհ. էֆ. Գունտուրաճեան և հսկող ուսուցիչ Վահան էֆ. Քիւրքճեանի հրաժարած ըլլալովը առ այժմ հեռու կ'գտնուի որոշ ուղղութիւն մ'ունենալէ։

«—Հայկեան վարժարանն ալ ծանրացած է 2—3 պաշտօնեայի վրայ, եւ լուրջ ուղղութեան մը եւ ուրիշ պաշտօնեաներու պէտք ունի կանոնաւորուելու համար։»

—Պիլէճիկէ կ'գրեն թէ Միքայէլ Կազմարարեան Վանեցի ուսուցիչն ասկէ առաջ ինքնաբերաբար այդ քաղաքը գացած ըլլալով, ձեռքն ունեցած ուսուցչական վկայագրոյն շնորհիւ կ'յաջողի տեղւոյն դպրոցի ընդունուիլ իբր դասատու հայ., գաղղ. եւ տաճկ. լեզուաց։ Սակայն ի՞նչ օգուտ որ իր մտաց պաշարն ուղիղ չէր համեմատեր Ուսումն. Խորհրդէն առած վկայագրին։ Հետեւապէս, բաւական ժամանակ ազգին դրամը պարապ տեղն առնելէ, հանդարտ ժողովրդեան յուզման ու դժգոհութեան պատճառ ըլլալէ եւ ուսանողաց թանկագին ժամերն ի զուր վատնելէ ետք, հազիւ Օգոստոսի մէջ կ'ճամբուի դպրոցէն ու տեղն ուրիշ մը կ'բերուի։ Նամակագիրը, Խորէն քահանայ Աւագեան, սրամտօրէն կը հարցնէ որ լաւագոյն չէ՞ր ըլլար եթէ Ուսումն. Խորհուրդը «խոհեմ համար» բառերը գրեր այն վկայագրոց մէկ անկիւնը, որք արժանիքի մը փոխարէն տրուած չեն. եւ կամ գոնէ տարբեր գոյնով թուղթի մը վրայ գրուէին այդօրինակ վկայագրեր, որպէս զի գաւառացի ժողովուրդը չխաբուէր եւ իր զաւակաց կրթութիւնը չյանձնէր ապիկարներու ձեռքը։ Կ'յուսանք որ Ուսումն. Խորհուրդն ուշադրութեան առարկայ կ'ընէ այս առաջարկն, եւ գալ տարի ըստ այնմ վկայագրեր կուտայ։ Միայն մէկ վախ մ'ունինք, եւ այն սա է որ մի գուցէ Ուսումն. Խորհուրդը նախկին վկայագրերուն բոլորին վրայ ալ որոշեալ բառերն արձանագրելու հարկին մէջ կ'գտնուի . . . ։ Նոյն նամակին մէջ բաղձանք կ'յայտնուի որ գաւառաց համար եւս կրթական շրջուն տեսուչներ նշանակուին, որովհետեւ գաւառաց կրթական մարմինները Պոլսոյ մէջ գտնուածներէն աւելի անտեղեակ են կրթական հարցին, և հետեւաբար ամենէն աւելի անոնք պէտք ունին այսպիսի տեսուչներու։ Հոս անկարելի է չյայտնել թէ գաւառացիք սխալ մը կ'գործեն մեծ յոյսեր դնելով Կեդր. Ուսումն. Խորհուրդին վրայ։ Պէտք է ջանան իրենց ոյժերով կառավարել իրենց դպրոցները։

—Արապկիրէ մեր թղթակիցը կ'գրէ Սեպտ. 20 թուով.—«Ասկէ առաջ յանուն աղքատիկ ուսանողաց եւ իբր ձամբք եկեղեցական երաժշտի, Մայր-Եկեղեցւոյ սնտուկէն երեք վարժարաններուն յատկացուած էր ամսական 1,000 ղրշ։ Որոշուած է այսուհետեւ այդ գումարին կէսը միայն վճարել, եւ նոյն դպրոցներու նիւթական ու բարոյական բոլոր հոգը պայմանագրել (քոնթրաթ) անոնց մէջ աշխատող վարժապետներուն։ Այս երանելիներն որք ամսական 1,000 ղրշ. վճարուած ատեն իսկ չէին կրնար տնտեսուիլ ու դժգոհութիւններ կ'յայտնէին, չգիտենք հիմա ո՛րկէ պիտի հանեն իրենց ապրուստը։ Կ'ըսուի թէ աշակերտաց թոչակներուն վրայ յաւելումներ պիտի ըլլան. սակայն այդ ալ չի յաջողիր, քանի որ ծնողք այնքան գոհ չեն այդ վարժարաններու արդի կազմակերպութենէն, ու դժգոհութեամբ եւ դժուարութեամբ կ'վճարէին արդէն նշանակուած չնչին թոշակը։

«—Կարապետ աղա Գալստեան որ բաւական ժամանակէ ի վեր առեւտուրով կ'զբաղի ի Խարբերդ, գնելով քաղաքիս Մայր-Եկեղեցւոյ նուիրեց դեղակերտ սկիհ մը որ, ինչպէս վրայի արձանագրութենէն կ'յայտնուի, հոգելոյս Ցարութիւն ամիրայ Պէզճեանէ ընծայուած է եղեր՝ չգիտցուիր Փոքր Ասիոյ ո՛ր քաղաքին եկեղեցիին։ Այս սրբանօթը շինուած է զուտ արծաթէ եւ տեղ տեղ ոսկեզօծուած է. վրան իբր խորհրդանշան դրոշմուած են խաղողի ողկոյզ եւ ցորենի հասկ։»

—Սիվրիհիսարէն կ'գրեն թէ տեղւոյն քհնյ. Ներէն Տ. Խորէն աւագ քհնյ Վարդերեան, որ չուրջ տարի ու կէս անբուժելի ցաւերով կ'տառապէր, սեպտ. 27ին զոհ գացեր է անողոք հիւանդութեան մը, 57 տարեկան հասակին մէջ։ Նամակագիրը կ'ըսէ թէ ամբողջ քաղաքացիք կ'սգան անոր մահն, որովհետեւ իր պաշտօնին գիտակից ու ազգին ու տէրութեան օգտակար մէկ անդամն է եղած հանգուցեալն, որ 25 տարիներէ ի վեր արժանապէս վարած է նոյն քաղաքին մէջ իր պաշտօնն, և յաջողած մեծ համարում վաստկելու տեղական կառավարութեան քով, ինչպէս յարգուած է ոչ միայն Հայէն, այլ նոյնիսկ Իսլամ տարրէն։

—Ռուսահայ հանգուցեալ Գրիգոր Մեղվինեան, որուն ազգ. բարենպատակ հաստատութեանց 59,300 րուբլ կտակած ըլլալն հրատարակեցինք արդէն, ծանօթ վաճառական մ'էր Տփղիսի մէջ, եւ բաժնետէր Փիթոյեան եղբարց առեւտրական տան։

—Տփղիսէ կ'գրեն. «Պետերբուրգից հեռագրում են «Նով. Օբոզր.».ին՝ թէ «Պրավիտել. Վեստն.»-ում սեպտեմբերի 18ին տպագրուած է Բարձրագոյն հրաման «Հայոց եկեղեցիներին եւ վանքերին կից դպրոցները ժողովրդական կրթութեան նախարարութեան ենթարկելու վերաբերմամբ։» Ցիշեալ դպրոցները ենթարկվում են նախարարութեան միւս տարրական դպրոցների հետ միասին ընդհանուր հիմունքներով, այն պայմանով որ պահպանուի հայ հոգեւորականութեան իրաւունքը՝ հսկել երիտասարդութեան հոգեւոր կրթութեան վրայ դպրոցներում։ Էջմիածնի Ճեմարանի եւ վիճակային սեմինարիաների վերաբերեալ արդէն գործող կանոնները պահպանւում են իրանց ոյժը։ Ինչպէս կ'տեսնի ընթերցողը, սա միեւնոյն տեղեկութիւնն է որ հրատարակուեց արդէն բաւական ժամանակ սրանից առաջ։»

—Անգլիոյ Մէյտսթօն քաղաքին մէջ ժամանակէ մ'ի վեր ահռելի գրեթէ անօրինակ համաճարակ մը կ'տիրէ ժանտատենդի (թիֆօ)։ Հարիւրաւորներ կ'բռնուին ու կ'մեռնին գրեթէ ամէն օր։ Վարակեալներուն մէջ կան քանի մը հայ պատանիներ ալ որք հոն գացած են ժամանակէ մ'ի վեր, ու կ'դաստիարակուին բարեսէր անձերու նպաստով։ Լոնտոնի թերթ մը կ'ծանուցանէ թէ Թուրքիոյ համակիր հանրածանօթ երեսփոխանը Սըր Էլիս Աշմէտ Պարթլէթ մեծահարուստ անձը վերջերս իր բնակարանին մէջ հիւրընկալեր է այս աղքատիկ հայ պատանիներէ երկուքն, եւ բաց աստի, հինգ ոսկի նպաստեր է այս հայ տղոց ծախքերն հոգացող խնամակալութեան

—Սեբաստիոյ Ս. Նշան վանքի միաբան՝ Տ. Տրիփոն աբեղան, որ Կրօն. Ժողովոյ որոշմամբ Կառւց Անապատ պիտի ղրկուէր, այս անգամ նամակ մը գրած է Տ. Պետրոս Սրբազանին, որով իր համակերպութիւնը կ'յայտնէ այդ որոշման։

—Սեբաստիոյ մէջ առժամեայ Կրօն. Ժողով մը կազմուած ըլլալով, Պատրիարքարանը վաւերացուց անոր պաշտօնն եւ հարկ եղած պաշտօնագիրը ղրկեց Տ. Պետրոս Սրբազանին։

—Էյուպի Ս. Եղիա թաղի առժամեայ Թաղ. Խորհուրդն երեկ իր հրաժարագիրը ղրկեց ի Պատրիարքարան։ Էյուպցւոց թաղային անհամաձայնութեան առթիւ երեկ Ուսումնական Դռնէն ալ պաշտօնագիր մը եկաւ ի Պատրիարքարան, որ յանձնուեցաւ քննիչ Տ. Զաւէն Ծ. Վ.ին, ի պարտ ու պատշաճ տնօրինութիւն։

—Պատրիարքարանն այս ԲՇ. 1000 ոսկւոյ գանձում մ'ըրած ըլլալով, պաշտօնէից ամսաթոշակները վճարուեցան ցվերջ օգոստոսի։

—Մարոնի Վրդ. մը՝ առաջնորդութեամբ Ֆրանսացի Վրդ.ի մը, երեկ երեկոյ Ս. Պատրիարքին այցելութիւն տալով ինչ ինչ բանասիրական խնդրոց վրայ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

—Ղալաթիոյ Խնամակալութեան անդամ Ցակոբ էֆ. Ցակոբոֆ՝ երեկ երեկոյ Ս. Պատրիարքին ներկայանալով առանձին խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Գարակէօզեան Եղբարց կտակի մասին։

—Մր. Էդքին երէկ այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր։

—Ֆրանսացի հնախոյզ մը երէկ Ս. Պատրիարքին հետ մէկ ժամէն աւելի տեսակցեցաւ, եւ յետոյ Մայր-Եկեղեցւոյ բոլոր տաճարները, աւանդատուներն եւլն. այցելեց։

—Արտաշէս էֆ. Վարդանեանց հարկ կ'համարի ծանուցանել մեզ թէ վերջնապէս հրաժարած է Սամաթիոյ նորակազմ առժամեայ Թաղ. Խորհրդէն։

—Այս ԲՇ. Խասգեղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն մէջ կատարեցաւ պսակի օրհնութիւնն այն հարսին որոյ վրայ խօսուեցաւ Բիւզանդիոնի մէջ, և երիտասարդ փեսին, որ երբեմն կաթսայագործ մեքենագէտ արհեստաւոր ծովային պաշտօնատան մէջ, այժմ ալ սափրիչ է և սրճարան մը կ'բանեցնէ։ Արարողութեան կ'նախագահէր Տ. Զաւէն Ծ. Վ. որ թէպէտ տենդահար հիւանդ, փափաքած էր անձամբ մասնակցիլ արարողութեան և պարագային յարմար քարոզ մը խօսիլ։ Մեծ բազմութիւն կար։ Աղքատիկ բայց պարկեշտ հարսը շատ մը խնդակցութիւններ առաւ, դժբախտ կեանքի մը այս բարեբաստիկ եզրակացութեան առթիւ։ Ուղղակի իր հասցէին ղրկուած նուէրները լրագրով ծանուցուածներէն շատ աւելի են։ Հա՞րկ է ըսել թէ այսպիսի աղջիկներ ամուսնացնելն ալ բարեգործութիւն մ'է, և թէ ամէն բարեկիրթ ազգի մէջ յատուկ նպաստներ և կտակներ կ'ըլլան այս նպատակաւ։ Ռուսահայ վերջին բարերարն ալ այս նպատակաւ գումար մը կտակած էր, ինչպէս տեսանք երէկ։

—Տ. Գրիգորիս Սրբ. Ալէաթճեան մեզ ղրկած է 1 թոր Նիւ-լըէնտ, 4 Թաշկինակ, 1 բոյնօ եւ 2 տոպօզ, Խասգեղցի հարսին ղրկուելու համար։

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Այս ԲՇ. Սկիւտար, Իճատիէ Զաքարեանց բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ հարսանեկան հանդէսը Տիգրան էֆ. Գաբամաճեանի ընդ Օր. Փոհարիկ Ս. Զաքարեանի, կնքահայրութեամբ իր եղբօր Սիմոն էֆ. Գաբամաճեանի։ Կ'նախագահէր Ալէաթճեան Տ. Գրիգորիս Սրբազան, չուրջն ունենալով Աղան Ծ. Վ. և քահանայք ոմանք։ Տիգրան էֆ. անոնցմէ է որք իրենց առեւտրական պարկեշտութեամբ կ'յաջողին վաճառականական ասպարէզին մէջ գրաւել դիրք մը։ Իսկ Օր. Փոհարիկ բարւոք դաստիարակութեամբ օժտուած է եւ պատիւ կ'բերէ իր սեռին։

Սերվիչէն, Խորասանճեան և Փէշտիմալճեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կ'յայտնեն ամէն անոնց որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ ողբացեալ ՏԻԳ. ՍԵՐՎԻՉԷՆ ԷՖ.ի յուղարկաւորութեան եւ իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Վաղն իրիկուն Նշան Թաշիի Շաֆագ թատրոնին մէջ արտաքոյ կարգի չքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի ի նպաստ բազմաշխատ և նշանաւոր դերասան Պ. Սիսակի, որ տարիէ մ'ի վեր հիւանդ պառկած է։ Այս առթիւ դերասանապետ Մնակեան էֆ. սրտառուչ կոչում մը կ'ընէ հասարակութեան, որպէս զի թատերասէր և Պ. Սիսակի յարգն ու արժանիքը ճանչցող անձինք քաջալերեն այդ բազմաշխատ դերասանը։ Մնակեան էֆ. կ'յիշէ ողբացեալ Ադամեանի եւ Մարի Նուարդի յուղարկաւորութեան օրը գտնուած խուռն բազմութիւնն, եւ կ'յուսայ որ թատրոնը սիրողները՝ միայն մեռնելէ ետք չեն յայտներ իրենց պլատոնական համակրութիւնն, եւ կ'օգնեն աշխատաւոր Պ. Սիսակի, որ կրնայ տակաւին շատ ծառայութիւններ մատուցանել թատերական բեմին։ Ներկայացուելիք խաղն է ԴԱՄԵԼԻԱԶԱՐԴ ՏԻԿԻՆ։

ԱԶԴ.—Հոկտ. 12ին կ'վերաբացուի ի Բերա, կիրակնօրեայ Ֆրէօպէլեան վարժարանը։ Ամսաթոշակը 20 դահեկան կանխիկ։ Այժմէն արձանագրուիլ կ'խնդրուի։ 6—2

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վագֆէն, Բերա, Գամէր Խաթուն թաղ Գըրնավուլա փողոց թիւ 3 քարուկիր տունը Ս. Եկեղեցւոյս մահլիւլ մնացած ըլլալով՝ աճուրդի դրուած է։ Գնել փափաքողք կ'հրաւիրուին, Թուականէս մինչ 31 օր, ներկայանալ ի Խորհրդարան Ս. Եկեղեցւոյս։

Ատենադպիր — Վ. Ատենապետ
Ց. Մոսթիքեան — Մ. Հաբէնց
5—4

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Գայսէրի գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Պըրշէհրի կառավարիչ Սաֆվէդ փաշա, որուն յաջորդեց Րիւքնէտտին պէյ։

—Պրուսայի նահանգին Մէքդուպճի անուանեցաւ Տիարպէքիրիի Սալիտ Փաշազադէ Նազիֆ պէյ։

—Սանիյէ Միւդէմմարիզի աստիճան տրուեցաւ Վանայ նահանգին Մէքդուպճի Ֆէյզի էֆ.ին։

—Թէքիրտաղի Նաիպ անուանեցաւ Քէչանի Նաիպ Մէհմէտ Սաֆվէդ էֆ.։ Տիարպէքիրի Միտիադ գաւառակին Նաիպ անուանեցաւ Տարէնտէի Նաիպ Ահմէտ Րիւշտի էֆ.։ Վանայ Արճէշ գաւառակին Նաիպ անուանեցաւ Էդնէի Նախկին Նաիպ Էմիր Հիլմի էֆ.։

—Գ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ ֆրանսացի սպայ Հրամատար տը Մոսէսի եւ վախճանեալ զօր. Բիզանիի որդւոյն կոմս Բիզանիի։

ՀԱՑԹ ՕԱՆԱՏՕԼՈՒ.— Իգտամ կը վիճէ Լոնտոնի Տէյլի Քրոնիքլի մէկ հեռագիրն որուն մէջ ըսուած է թէ «Օսմ. կառավարութիւնը ջանքեր կ'ընէ միսիոնարներն երկրէն հեռացնել. եթէ ասիկայ ըլլայ, Հայոց նկատմամբ մտադրուած գէշութիւններն առանց վկայի ներկայութեան պիտի կրնան ի գործ դրուիլ» Իգտամ կ'յայտնէ որ այսպիսի անհիմն եւ անհիմն լուրեր չեն վայլեր Տէյլի Քրոնիքլի նման համբաւաւոր լրագրի մը։ Իգտամ այսպէս կ'յարէ. «Միսիոնարաց հետեւած ընթացքին վրայ խօսիլ չենք ուզեր, որովհետեւ իրենց գլխաւորներէն մին ցաւ յայտնած է որ մինչ իրենց պաշտօնը զուտ կրօնական հանգամանք մ'ունի, քաղաքական խնդրոց ալ կ'միջամտեն։ Բայց մէկզի թողունք այս կէտը։ Անհիմն է Տէյլիքրոնիքլի վախը. եթէ միսիոնարք մեկնին, միթէ նահանգաց կեդրոններուն, և գրեթէ ամէն քաղաքաց մէջ չկա՞ն հիւպատոսներ, որոցմէ ոմանք նոյն իսկ գոյութիւն չունեցող բաներու համար ալ կ'վկայեն։ Պէտք է գիտնալ որ Թուրքիոյ մէջ իրենց պատուումն ապրողներն Անգլիայէն աւելի հանգիստ են և բնաւ յարձակում մը առարկայ չեն եղած։ Օսմ. կառավարութիւնն ազգի, լեզուի և կրօնի ազատութեան պաշտպանն եղած է նոյն իսկ իր հիմնարկութեան պահուն, մինչ Եւրոպիոյ մէջ կրօնքներու պաշտամունքը ճնշման տակ կ'գտնուէր։ Բայց բնական է որ, ինչպէս ուրիշ երկրաց, Թուրքիոյ մէջ ալ երբ հասարակաց անդորրութիւնը վրդովող խռովութիւններ յարուցուին, կառավարութիւնն այս կացութեան առաջքն առնուլ կ'ջանայ։»

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ. —Իգտամ բոլորովին կ'հերքէ այն լուր թէ օսմ. կառավարութիւնն որոշած ըլլայ մէկ միլիոն ոսկւոյ փոխառութիւն մը կնքել։ Այս մասին ոչ դիմում ըրած և ոչ ալ բանակցութիւն կատարած է։ Նոյնպէս կ'յարէ Իգտամ, անհիմն է այն լուր թէ ֆրանսացի, պելճիքացի ու գերման սեղանաւորք ոմանք օսմ. կառավարութեան փոխատուութիւն մը առաջարկած ըլլան։ «Օսմ. կառավարութիւնն և ոչ մէկ կերպով պէտք ունեցած է փոխառութեան. սեղանաւորաց մօտ այս կարգի ձեռնարկ ըրած չէ. օսմ. ելեւմուտքը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է, ինչ որ կ'հաստատէ եւրոպացի սեղանաւորաց փոխատուութիւն ընելու պատրաստականութիւնը։»

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ. —Պերլինէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Պառոն Մարշալ Ֆոն Պիպէրշդայն Կ. Պոլսոյ գերման դեսպան անուանուած է փոխանակ Պառոն Ֆոն Սաուրմա Եէլչի որ նոյն պաշտօնով Հռոմ կ'փոխադրուի։ Վեհ. Սուլթանն հաւանած է Պառոն Մարշալ Ֆոն Պիպէրշդայնի անուանման։

—Ֆոն Սաուրմա Եէլչ, որ Դարդանէլ գացած էր, երեկ առտու մայրաքաղաքս դարձաւ։

ՍԿԻՒՊԻ փոխ-մետրապոլիտ Տ. Ֆիրմիլիանոս ՇԲ. Սկիւպ ժամանելով իր պաշտօնին ձեռնարկեր է։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ դեսպանատան երկրորդ պահականաւը՝ Լէժէ առջի օրը Վառնա ուղեւորեցաւ։

ՀԵՐՔՈՒՄ.—Սապահ իբրեւ անհիմն կ'հերքէ Սդանտարտի այն լուր թէ այս օրերս Արնավուտները շփոթութիւններ կ'յարուցանեն Մակեդոնիոյ կողմերը։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ՝ ի նպաստ զինուորական հաստատութեանց կատարուած հանգանակութեան գումարն հասած է 56,500 եգիպտական ոսկւոյ։ Հանգանակութիւնը կ'շարունակուի։

—Եգիպտոսի Խտիվին մայրն, որ մայրաքաղաքս կ'գտնուի, մէկ քանի օրէն Եգիպտոս պիտի դառնայ։ Թէվֆիգը Րոդոպոն շոգենաւն, որ յատկապէս վարձուած է, երէկ հոս ժամանեց եւ Պէպէքի առջեւ գնաց։

ՐԷՕՆԴԿԷՆԵԱՆ ճառագայթի փորձերն, որք մաքսային վերատեսչութեան մէջ կ'կատարուէին, լաւ արդիւնք տուին։ Լուսանկարները մատուցուեցան Վեհ. Սուլթանին որ գոհունակութիւն յայտնեց։ Կայս. կառավարութիւնն որոշեց այս դրութիւնը գործադրել բոլոր մաքսատանց մէջ։ Ցօդր. Վէպէր, որ փորձերը կատարեց, պիտի վարէ այդ ճիւղը։

ԾԽԱԽՈՏԻ Ռէժիին Սեպտ.ի հասոյթն եղաւ 141,000 ոսկի։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ գիշեր ժամ 4ին ի Հայտար Փաշա հրդեհ ծագեցաւ։ Երկաթուղւոյ կայարանին դէմ գտնուած քազինօ մը եւ սափրիչի խանութ մը այրեցան։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ.— Անցեալ օր պատմեցինք թէ Գատըգիւղի մէջ մեռած Հրեայ մը՝ Ֆարաչի մեռնելէ առաջ իր կեանքն ապահովագրած էր Դրիէսդէի ընկերութեան մը, բայց ապահովագրութեան մուրհակը չստացած մեռած էր։ Արդ, Ընկերութիւնն ի նկատի առնլով մեռնողին ընտանեաց տխուր կացութիւնն, որոշեր է հատուցանել ապահովագրեալ գումարը, թէեւ ստացած չէ ապահովութեան գինը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ այն հինգ մարտանաւք որոց Անգլիայէ մեկնումը ծանուցուեցաւ, Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստը ժամաներ են։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ մէջ ածուխի եւ գինիի գինները բարձրացեր են։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ Ժուռնալ տը Սալոնիք թերթին Հոկտ.14ի թիւէն հետեւեալը կ'արտատպէ Մոնիդեօռ.— «Երէկ իրիկուն, Էտէն-Թէադր սրճարանին մէջ, սպայ մը, որ գինով էր, երկու ձեռք րէվոլվէր պարպեց նուագածու աղջկան մը վրայ որ յաճախորդի մը հետ սեղանի մը առջեւ նստած էր։ Գնդակները մին աղջկան գլխուն դպաւ, բայց մեծ վէրք մը չպատճառեց. Զինուորական իշխանութիւնք անմիջապէս ձերբակալեցին սպան։»

«ՄԻՒՐԻՒՎՎԷԴ» շոգենաւը ռազմամթերքներով Պէրութէ ճամբայ ելեր է Կ. Պոլիս գալու եւ Սուէզ Թորփիլանաւուն հրաման տրուեր է հետեւիլ շոգենաւուն։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 19 Հոկտ.—Կառավարութիւնը դադրեցուց նոր զօրք ղրկելն ի Քուպա, բայց 140,000 զօրք պատրաստ ունենալ թշնամութեանց վերսկսման համար, եթէ Քուպացիք չշտապեն ինքնօրինութեամբ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Վիլհէլմ Կայսր ի մօտոյ Անգլիա պիտի գայ և այցելէ Թագուհւոյն։ Երկուց վեհապետաց միջեւ մտերմութեան խօսքեր կան։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Թագաւորը շատ լաւ ընդունելութիւն ըրաւ վարչապետ Մ. Սիմիչի։

ՏՈՔԹ. ՃԻԼԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ կնոջ, ծննդաբերական եւ մորթային հիւանդութեանց.—Բերա, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց թիւ 4, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 3—30

ՏՈՔԹ. Մ. ՄԱՏԻՍԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել թէ գաւառներու մէջ բազմամեայ փորձառութիւն ստացած, այժմ վերահաստատուած է Գատըգիւղ Սագըզ Աղաճ Բուլէն փողոց։ Կ'դարմանէ մասնաւորապէս ներքին և ծննդաբանական հիւանդութիւններ. կ'կատարէ վիրաբուժական ամէն գործողութիւն։ Ի դիւրութիւն Պոլսեցւոց յաճախորդաց, կ'գտնուի ամէն Գշ. և Ուրբաթ Գում-Գաբու Սդասիօն ճամբէսի Զարիֆեան դեղարանն։ Աղքատաց ձրի դարման Դշ. կէս օրէ վերջ իր տանն։ Իսկ Գշ. նոյն դեղարանը։ 40-40

ՏՈՔԹՈՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորաձեւ գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել ի բաժնուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), ծամելու-թիւն, [illegible] երաշխաւորեալ։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորաձեւ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի [illegible]։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Ջրցայտ դեղատնոց դէմ)։

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 նոր բացուած Խրխօվէլի փողոց ամէն օր։

Ց. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ	
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ռ.	24 07½
Ամենէն բարձր գին »	24 10
Ամենէն վար գին »	24 07½
Ռումէլիի երկաթ. գոց. Ֆր.	113 75
Ամենէն բարձր գին	113 87½
Ամենէն վար գին	113 75
ԲԱՑՈՒՄ, 8 Հոկտեմբեր	
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ռ.	24 08
Ռումէլիի երկաթուղի Ֆր.	113 50
Օսմանիյէ »	— —
Ռէժի »	— —
Օսմ. Պանքա »	15 10
Քաէտի ժէնէրալ օթօմ. »	7 —
Երկրագործական Պանքա »	9 —
Սոս. Օթ. Շնէմէ է Վալ. Ա. Ռ.	3 09
Օսմ. Ապահ. ընկեր. »	4 05
Թրամուէյ բաժնեթ.	680 —
» ժուիսանս	225 —
Թրամուէյ պարտաթ. Ֆր.	496 —
Տէրքօսի ջրերի ընկ. »	330 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ »	486 —
ՍԹԻԼԱՆՑ	
Քոնսօլիտէ ութ օրուան Օ. Ռ.	2 25
» մէկ ամսուան » »	— —
Ռում. երկ. ութ օրուան » »	— —
» » մէկ ամսուան » »	— —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ	
20 ֆրանքնոց Ղրշ.	87 14
Անգլիական ոսկի »	110 —
Բօլ էմբէրիալ »	89 38
Քրիմեց »	51 05
Մէճիտիյէ արծաթ »	107 25
Ռուպլի թղթադրամ Օ. Ռ.	8 60
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ	
Լոնտոն 3 ամիս Ղրշ.	109 ¼
Փարիզ 3 » Ֆր.	23 —
Ֆիօրին մանտա »	10 90

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 19 Հոկտ.	
Օսմ. քոնս. Սէրի Ա. Ա. Ռ.	65 12
» » » Բ. »	42 25
» » » Գ. »	24 37
Դ.) բաց. »	22 —
) գոց. »	22
Փոխառութիւն Գանձապ. »	83 50
» Օսմ. 3½ % »	97 —
Օսմ. Կայս. Պանքա »	13 87
Այտընի երկաթուղի »	16 25
Եգիպտական Միացեալ »	108 25
Անգլ. քոնսօլիտէ »	111 81
Հելլենական 5 % »	32 —
Մօնօբօլ Հելլենական 4 % »	35 50
Ռանթ » 4 % »	27 —
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888 »	97 —
» Նոր » 6 % 1892 »	95 87
Փոխան. Փարիզի վրայ »	25 350
Դրամագեղչ »	3 —
ՎԻԷՆՆԱ, 19 Հոկտ.	
Փոխան. Փարիզի վրայ ֆիօր.	47 55
» Լոնտոնի վրայ »	119 75
Ռումէլիի երկաթուղի »	61 50
Օսմ. Ռէժի »	149 70
ՓԱՐԻԶ, 19 Հոկտ.	
Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց. Ֆր.	22 25
) գոց. »	22 27
» » » Բ. »	43 —
» » » Գ. »	24 52
Օսմանիէ »	— —
Ռումէլիի երկաթուղի »	114 50
Օսմ. Ռէժի »	319 —
Օսմ. Կայս. Պանքա »	600 50
Ֆրանս. Ռանթ 3 % Դ. Կ. »	103 07
Քաէտի Լիօնէ »	772 —
Պանք տը Փարի »	852 —
Սուէզի բաժնեթուղթ »	3196 —
Իտալական Ռանթ	93 47
Սպանիական արտաքին »	61 59
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25 185
Դրամագեղչ »	02 —
ՊԵՐԼԻՆ, 19 Հոկտ.	
Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք	95 20
Ռումէլիի երկաթուղի »	116 —
Անատ. երկ. պարտաթղթ. »	93 10
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս. »	20 205

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեան մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի [illegible] համար մինչև ցարդ տուած վնասին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակի կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 կր. սենեականներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԷՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
Ա. ՊԸՊԷՌՃԵԱՆ
Հաստատեալ 1882

Կ. Պոլիս, Պապը Ալի ճամբուն թիւ 12

Եւրոպեան Գրատունն ընդարձակ յարաբերութիւն ունի Եւրոպայի ամէնէն մեծ գրավաճառաց և հրատարակչաց հետ։— Եւրոպեան Գրատան մէջ միշտ պատրաստ մթերք մը կայ ֆրանսերէն գրքերու՝ գիտական, գրական, վիպական, բանաստեղծական, պատմական, աշխարհագրական, բժշկական, գեղագիտական եւայլն։— Եւրոպեան Գրատունն հարուստ հաւաքածոյ մ'ունի աշխարհագրական քարտէսներու, ատլասներու, բարձրաքանդակ քարտէսներու, և ամէն երկիրներու մանաւանդ եւրոպական եւ ասիական Թուրքիոյ աշխարհագրական քարտէսներու, որոնք կրնան գոհացնել ամէնէն խստապահանջները։— Ունի զանազան լեզուէ բառարաններ, խօսակցութեան գրքեր եւ լեզու սորվելու նորագոյն մեթոդներ (ֆրանսերէնով)։— Միշտ պատրաստ կ'գտնուին ֆրանս. ամէնէն մեծ հանճարներու «Գլուխ-գործոց»ներն, ինչպէս նաև նորագոյն վէպեր։— Կը գտնուին Նախնեաց մատենագրութենէն բազմաթիւ հատորներ, ինչպէս նաև ֆրանսացի դասական հեղինակաց գործեր։— Կան ֆրանսերէն լեզուաւ ամէն տեսակ դասագրքեր, նորավարժից համար ընթերցանութեան հրահանգիչ գրքեր, վիպակներ ևն. ևն։— Ունի ֆրանսերէն ժողովրդական մատենադարաններու բազմաթիւ հատորներ սկսեալ 10 սանթիմէն։— Ծախագոյն մթերք մը կայ ֆրանսերէն պատկերազարդ շաբաթական հրատարակութեանց, Բարիզի գեղարուեստական ալպոմներու, ինչպէս նաև «Panorama»ներու, որոնք թէև ոչ համար չունին։— Եւրոպեան Գրատունը՝ շնորհիւ իր ընդարձակ յարաբերութեանց, կ'ընդունի և կ'գործադրէ փութով եւ խնամով ամէն կերպ գրքի, լրագրաց և պարբերական հրատարակութեանց, բժշկական գործիքներու եւ այլ յանձնարարութիւնք։— Ամենամեծ մթերք մը կայ ֆրանսերէն գրենաց ցանկերու, իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ [illegible] գիտութեանց եւ արհեստից ամէն ճիւղերու վերաբերեալ, որոնք կ'տրուին փափաքողաց, փոխարէն ընդունելով 2 ղրշ։— Սիրով կ'պատասխանէ իրեն եղած ամէն հարցման, բաւական է որ փոսթայի ծախք վճարուի։

ԵՒՐՈՊԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ գաւառաց հետ յարաբերութիւն հաստատած ըլլալով, գաւառներէն եկած ամէն յանձնարարութիւնք կ'գործադրէ խնամով եւ փութով։ Գաւառացի Պատ. ազգայինք կրնան օգտուիլ այս առիթէն ուղղակի յանձնարարելով իրենց ամէն գրենական պիտոյքնե։— Բաց 'ի գրքերէ, ունի նաև իւղաներկի, ջրաներկի, Pastels հարուստ տեսակներ. Վաղմանի, Փանսոնի եւ Գրիւմ օյլ թղթեր. իւղաներկի եւ ջրաներկի ընտիր վրձիններ, իւղաներկի մանրանկարներ, մեղրոյով կամ շրջանակով ամենքն ալ ընտիր, ամենքն ալ ֆրանսական գործարաններու արտադրութիւնք։— Գնձխիկ կ'ընէ ամէն առեւտուրի 4—3

Հրատարակուելու համար յղուած կամ նամակ ղրկողներէ կ'խնդրենք որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն։ Երկու երեսի վրայ գրուելէն շատ յապաղում և դժուարութիւն կ'ծագին։

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՍԷՅԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Եավրումեան և Խոսգուլեան

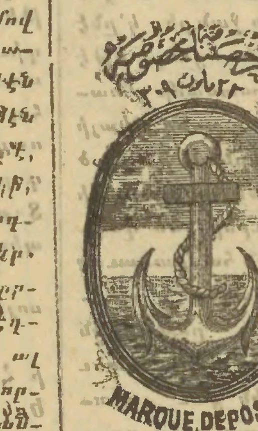

ճէլալ Պէյ Խանի դրան կից, թիւ 10։ Ամէնէն ընտրեալ ձակ թէյի վաճառատունն ի Կ. Պոլիս, որ ճերմակ տուփի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գաւառաց ապսպրանքները փութով և խնամով կ'գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Սէյլանի ընտրելագոյն թէյք, ուղղակի բերուած, կ'գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք նոյն վաճառանիշին կեղծ ծերէն։

Փնտռել ԵԱՎՐՈՒՄԵԱՆԻ ԽՈՍԳՈՒԼԵԱՆ ասորագրութիւնը։ 80—16

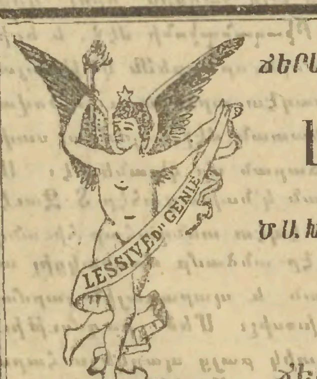

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ԵՒԼՆ. ԼՈՒԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ

ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ

ՍԱԽԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԼՈՑ [illegible]

ԿԱՐԵՒՈՐ.— ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ ԲՆԱՒ ՉԻ ՄԱՇԵՑՆԵՐ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ 100,000,000 ԿԻԼՕ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍՊԱՌՈՒՄ

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐՊԸ ԽՈՍՏ ԴԻՒՐԻՆ՝ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲԱՌԷԹԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ամէն տեղ և ի մասնաւորի

ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՂՄԸ
Կ. Սարքիսեան՝ Կամուրջին գլուխը և Գատը գիւղ.
«Պըն միր Չէշմէ» Պ.Հճ Գարաբ.
Դիլդիրան Գասապեան Պահճէ Գարբու.
» Ճանիկ Կամուրջին գլուխը.
Մահմուտ Փաշա Միւլբէն խանի դիմաց թիւ 131 մագի Ներկ Ճոխոզ Արամ Սողոմոնեան կոմս։
ԲԵՐԱՅԻ ԿՈՂՄԸ.— Պօն Մարշէ.
«Էքօնոմիք» Մօսիքէթ Դօ-Օբէրաթիվ.
«Ալապաստօզօ» Բերա Մեծ Փողոց թ. 311
Ընդհ. Ներկայացուցիչք Արևելքի
ՀՀ ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Թաշ-Հան [illegible], Սիրքէճի

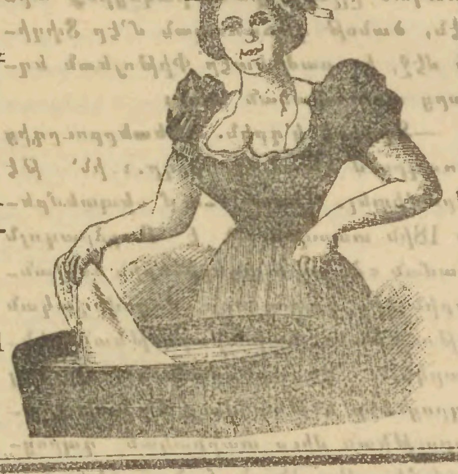

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

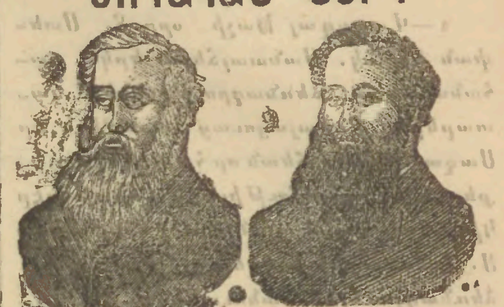

Նոր գիւտ մը, որ կ'բաղկանայ արտաքին [illegible], մազերու գոյնը սեւ կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ, մնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս Ներկ ամենէն գերազանցն է և այնքան հնականին նման է որ մանրազննին գիտողն անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածութեան եղանակը.— Գործածելէ առաջ սրուակն աղէկ մը շարժել, տաղ փոքր չափ մը պնակի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջել. մինչև չորնալը գլուխը բաց կենալ։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էսմոն Գարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերոնոց՝ 95—97 Ղալաթիա, Եւրոպէք-գալաթար, Վօյվօտա, Կալաթա-Շիշլիի թրամվէյներու կայարանին մօտ։

ՀՐԱՇԱԼԻ ՍՊԵՂԱՆԻ ՄՈՐԹԻ

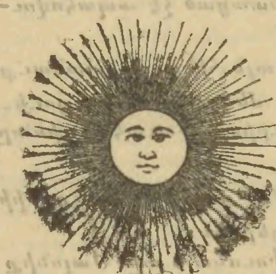

Այս հրաշալի պատրաստութիւն ցարդ գտնուած կարեւորագոյն և ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԴԵՂՆ է ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ամէն ձեւին համար։ Տղոց և մեծերու աչքերէն և մարմնոյն այլ մասերէն ամէն բորբոքում կ'վանէ, և շուտով կ'բուժէ — ՎԷՐՔԵՐ, ՊԱԼԱՐՆԵՐ, ԱՅՏՈՒՑՆԵՐ, ԲԱՂՑԿԵՂՆ (ամէն ձեւին [illegible]) ՈՒՌԵՑՔՆԵՐ, ՄՈՐԹԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆԵՐ, ԲՈՂԱՑԱՒՈՏ [illegible], ՄԿՆԱՑՈՒՑՆԵՐ, ԳԼԽՈՒ վէրքեր, ՈՏԻ ցաւեր, ԴԵԼՈՒՄ, ԳԱԼԱՐՈՒՄ, ՁԵՌՔԻ ճեղքուածքներ, [illegible] ԿՏՐԱԾՆԵՐ, ԱԶԲԻ [illegible] ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱԶԲԻ, ԷՐԱԳԻ [illegible] ՍԻՖԻԼԻՍ [illegible] ՕԶԱԽՏԻ, ԲՈՐՈՏՈՒԹԵԱՆ, ԳՈՆՋԻ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՀԻՒԾԱՒ[illegible] ՏԻՖ, ԲՈՍԻ [illegible] ԱՍՏԱՑՈՒԿ, ԳԷԼՈՒՄԻ, ՄԿՆԱՑՈՒՆՑԻ [illegible] ՄԷՋՔԻ ԲՈՆՈՒԹԻՒՆ և այլ ամէն [illegible] — ԱՆԴԱՄԱԼՈՅՇՈՒԹԵԱՆ [illegible] ՔՈՇՏԵՐՈՒՆ [illegible] ՎԷՐՔԵՐՈՒ համար այս սպեղանին գրեթէ [illegible] 24 ժամէն [illegible] ՈՉ ՄԷԿ ՏՈՒՆ կամ ՆԱՒ պէտք է զուրկ ըլլայ նոյն սպեղանիէն։ Գին 3 չէյ. 6 ք. և 5 չէյ մէկ տուփը։ ՀՐԱՇԱԼԻ ՄՈՐԹԻ ՍՊԵՂԱՆԻՆ [illegible] Ընկ. որ յ'Օհայօ. Մ. Նահ. ։ Կ. Պոլիս, միակ կեդրոնատեղին ԷՏՄԸՆՏ ՖԱՌՈՒԱՆԱ, Ընդհ. Անգլ. վաճառատուն, 95—97 Կալաթա-Շիշլիի թրամվայի կայարան, Վոյվոտայի քով։ Կ. Պոլիս։

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԱՌԱՋՆՈՅՆ ՍՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ
ՄԻԱԿ ՃԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Ս. ՆԵՇՏԼԻՆԳԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ.— Մեծ-փողոց կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։
ՂԱԼԱԹԻԱ.— Ն. Սինկէր խան, Թիւնէլի եարծ. 2. Գարաքէօյի մօտ թիւ 120, Շիրքէթի թրամուէյներու կայարանին դիմաց։
ՊՈԼԻՍ.— Սիրքէճի, Հօճա-փաշա, Պ պը Ալի ճամբուն թիւ 11։ Եւ Սուլթան Պայազիտ թրամուէյի կայարանին դիմաց թիւ 13։

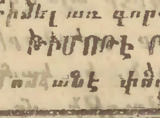

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ՔԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Տարբիւզոն [illegible] և Պոլոմ [illegible]
[illegible]
Ա. կարգ 245 փրանք
Բ. » 175 »
[illegible] տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ՔՐՊՈՒԼ
[illegible] թ. 1

ՄՐՑՈՆԱՑԷՔ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ԽՄԲԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Թ՝ 38, Պապը Ալի ճամբուն

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (9)

ԵՐԴՈՒՄ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՎԷՊԻԿ

(ԴԱՒԱՌԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԷ)

—Հէյ՛, ահա կ'սկսի մտածել Ցարօն մոլոր կարելով։

—Արդ, Ցարօ, ես բոլորովին վստահ եմ որ դուն ես իմ գողը։

—Հէ՞, հէ՞, ինչ կ'ըսես Մարկոս աղա, միթէ . . .

—Կամաց, մի բարբաջեր։ Հօս բարկանալու չեկանք, այլ լրջութեամբ խօսելու և իրարու լեզու հասկընալու։ Արդ եթէ դուն չես գողն, անմեղութիւնդ ապացուցանելու համար երդում պիտի ընես այս աւետարանին վրայ. ըմբոստանալ միջոցի օգուտ չըներ. գիտեմ որ երեք հատ ալ վկայ ունիմ հետս, որոնցմով ի հարկին կրնամ դատարանի առջեւ հաստատել թէ դուն անմեղութիւնդ ցուցնելու համար երդումէ փախար, եւ հոն ալ կրկնած երդումէ քաշուիլ զքեզ, կ'հասկընա՞ս. բայց իմ բուն նպատակս է պաշտօնապէս չգործել, կ'ուզեմ որ հօս, մեր մէջ, ամէն բան խոստովանիս, և մի միայն գողցածն ետ տալով ազատուիս։ Իսկ եթէ դատարանին առջեւ ստիպուեցար երդնուլ, ան ատեն ես իրաւունքս տանելէն զատ, դուն ալ ստակալի պատիժ մը կ'կրես, և ինծ ի՞նչ շահ քու պատժուելէդ. Արդ, եթէ անմեղ ես երդուէ։

Մարկոս աղա գիտէր որ Ցարօն ինչքան տգէտ էր այդ օրինական խնդիրներուն մէջ, անոր համար այդպէս մեծ-մեծ կ'չարդէր։ Եւ իրաւցնէ Ցարօն սոսկացած էր. Երդո՜ւմ . . . Ցարօն որքան որ այդ պժգալի գործն ի գլուխ հանած, բայց դարձեալ ինչպէս ամէն կրօնասէր, մոլեռանդ գաւառացի, նորէն իր սրտի, ջախջախուած սրտին մէկ անկիւնն անեղծ, մաքուր էր, որ կ'պարունակէր ջերմ սէր ու հաւատք դէպի կրօնը, դէպի սուրբն ու նուիրականն. այդ անեղծ մասը դիւրաւ չէր ջնջուիր իր սրտէն. գաւառացին ամէնէն առաջ կրօնը կ'ուռաւելս անկէ կ'անանի եւ այդ է իր կեանքի հաստատիչն։ Ասիկա ամէն բանէ աւելի է իր համար։ Եւ հիմա ի՞նչ ընէր. սուտ երդո՜ւմ կ'առաջարկուէր . . Երկդիմի խառնակ գաղափարներ գլուխը պաշարեցին. պահ մը որոշեց թքնել այդ փառքին, ճոխութեան հաճոյութեան վրայ. չդպչէլ իր սրտի այդ սուրբ կողմին, չպղծել զայն, ձեռնթափ ըլլալ աշխարհիկ վայելքներէն. մեռնի իր կրօնին փարելով. վրան դողդղալով. զայն սիրելով և փոխադարձաբար սիրուելով անկէ, նորա մէջ գտնելով վշտաց սփոփանք, մխիթարութիւն. որչափ ամէն բան յայտնել, մաքրամեան դուրս ելլել գործէն. առով իր պաշտելի հաւատքն ազարտած, նորա օրէնքն ու կանոններն ոտնակոխ ըրած չէր ըլլար, իրեն ինչ պէտք էր նշանած, փառք, ճոխութիւն, երբ ադոնք իրեն կըրնային ըլլալ միմիայն փառութեամբ, գողութեամբ. միթէ զանոնք իր կըրօնքէն, իր հաւատոյ ջերմ զգացումներէն նախադա՞ս պիտի համարէր․ ո՛չ անդի . . .

Բայց ահա այդ որոշումներէն յետոյ՝ յանկարծ Շուշանի պաշտելի թովիչ նկարն իր երեւակայութեան առջեւ պատկերացաւ, որ ձեռքերն առ ինքն տարածած կ'գոչէր, «եկու՛ր, եկու՛ր». խե՞նդ էր, ապու՞շ էր, ի՞նչ կ'մտածէր՝ ի՞նչ ըսել է կրօնի հաւատոյ զգացում, ո՞վ կ'հասկնայ զայն երբ այս աշխարհիս փառքերն կան, այնքան պատուական են, երբ մարդս ադոնցմէ այդքան անգրաւելի հաճեր կ'պանէ, երբ անդին պաշտելի մը կայ՝ որոյ կեանքն իրենին հետ միացնելով, մինչեւ վերջին շունչերնին արանցելի կեանք մը վարելու յոյսին վրայ հաստիք ու հարիւր վտանգ է։ Այս պարագայիս մէջ խենդ չէ՞ր որ կը մտածէր հաւատք, հոգին . . . եղնել այդ անհեղի գաղափարներով ահագին կից մը զարնել և հեծեծայաւ ընել այն փառաւոր, շողշողուն պալատը, զոր երկար երկար հանգրութեամբ ու սրտմաշուքով շինած էր, և որոյ վերջնականապէս լինելուն բաւական էին մէկ-երկու պզտիկ ջանքեր . . . Այն ատեն ապականապէս պիտի նմանէր այն մրջիւնին որ մեծաջան լալերդ թելի մը վրայ քալելով մինչեւ միւս ծայրն հասած է գրեթէ, այն վտանգաւոր ճամբորդութեան բոլորովին լմննալուն համար բաւական է մէկ-երկու քայլ եւս, ահա կ'կենայ չեւ գիտեր ինչ խենթ խելառ բան մը կ'մտմտայ, ահա վար կ'գլորի և անցորդներէ կոխռտուելով կ'որորուի . . . Ա՜հ, քանի աղուոր կ'ըլլար եթէ ադոր նըմանէր . . Չէ՜, չէ՜. Ցարօ՛, խենթութիւն պէտք չէ, պզտիկ ջանք մըն ալ, երդում մըն ալ, եւ ամէն բան կ'լմննայ . . .

Եւ Ցարօն երդումը կատարեց ձեռք դնելով Աւետարանի վրայ։

—Թո՛ղ այս Ս. Աւետարանի զօրութիւնը սպաննէ, չնչէ զիս եթէ ես եմ գողը։ Կմախքային յուզմունքով մը կ'տրէր Մարկոս աղայի դէմքին վրայ, շատ բան կ'սպասէր այն ուխտանէն զոր նետած էր. բայց ահա պարապ կ'ելլէր . . . Յանկարծ ներկաներէն մէկը տարօրինակ կերպով մը ցնցեց Մարկոս աղան, կ'երևի բան մը եկաւ միտքը։

—Ինծի նայէ, այս մարդ Մշեցի չէ՞։

—Այո՛, ի՞նչ կայ որ . . .

—Էհ, անանկ է նէ գործը լըմնցաւ, ըսաւ մարդը զուարթօրէն. և առանց նայելու որ Մարկոս աղան կ'սկսէր իր այս խօսքին վրայ հանդիսաւ չնէնչ առնել, վազեց եկեղեցիին մէկ կողմն, և պատէն վար առնելով բերաւ Ս. Կարապետի գլխադիր պատկեր մը։

—Ահա, բարեկամ, վերջնական խօսք, եթէ անմեղ ես նէ, ահա ձեր Ս. Կարապետի պատկերն, ասոր վրայ ալ երդում ըրէ տեսնեմ։ Եւ մարդուկն, որ կ'երևի թէ Մշեցի ամէն մէկ գաղափարաց, զգացմանց, բնաւորութեանց ծանօթ մէկն էր, ձայն կարեց և լծաւ պեխերու տակէն ժպիտ մը կծկեց. յաջողութեան հաւանելով երեւնալի արդիւնքը։

—Ո՞րն անուամբ, հարցուց Ցարօն ան յայտնի դողդղացող ձայնով մը՝ խոյս տալով մտօք, թէև կը տեսնուէր իր սև ու թուխ աչքերն որ տենդոտ շարժումներով վեր վեր կ'խայտար, և դէմքի գծագծերն յուզուկով կծիկ—կծիկ կ'ըլլային։

—Աչու Ս. Կարապետի անուամբ որոյ պատկերն ահա հոս է, պատասխանեց մարդը, մինչ ներկայից սիրտեր կ'սկսէին ուրախութենէն տրոփել, տեսնելով այս դէմ յանդիման յուզումը։ Ցարօն քիչ մնաց գիտակի պէս վար պիտի գլորէր։ Ո՛ր տեղէն դէմ ելաւ այս սատանայ մարդը. մինչ ինքն, ամէն մէկ ճամբաները մաքրած, արձակ համարձակ դուրս ելլալու վրայ էր։

(Շարունակելի)

ՀՄԱՅԵԱԿ ՆԱՐԼԵԱՆ